

MIKROEKONOMI

PENGENALAN EKONOMI

Memahami Pilihan, Sumber
dan Sistem Ekonomi

SUMBER
PILIHAN
PENGELUARAN
MASA DEPAN

*Ekonomi
Bermula daripada
Pilihan*

ANAS BIN HARUN
AHMAD SOBRI BIN ZAKARIA

PRAKATA

*Ekonomi
Bermula daripada
Pilihan*

E-book ini disediakan bagi membantu pelajar memahami konsep asas ekonomi terutamanya dalam konteks mikroekonomi. Kandungan yang disusun secara sistematik dan ringkas ini diharapkan dapat menjadi rujukan berguna kepada pelajar dalam proses pembelajaran dan persediaan menghadapi peperiksaan.

Terima kasih kepada semua pihak yang terlibat dalam penghasilan e-book ini. Semoga ilmu yang dikongsi memberi manfaat dan menjadi pemangkin kepada kecemerlangan akademik serta pembangunan diri pelajar.

Selamat belajar!

“Ilmu ekonomi membantu kita memahami dunia dan membuat pilihan yang lebih baik.”

Anas bin Harun
Pensyarah
Kolej Komuniti Kulim

Terbitan Edisi 2026

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukarkan ke dalam sebarang bentuk atau dengan sebarang alat, sama ada dengan cara elektronik, gambar dan rakaman serta sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada Kolej Komuniti Kulim.

Penulis

Anas bin Harun

Reka bentuk

Ahmad Sobri bin Zakaria

Diterbitkan oleh:

Kolej Komuniti Kulim

Jalan Kota Kenari 2

Taman Kota Kenari

09000 Kulim

Kedah Darul Aman

Tel : 04-490 0412 Faks: 04-490 0385

Emel : info@kkkulim.edu.my

Fb : Kolej Komuniti Kulim (Official)

Laman Web : <https://kkkulim.mypolycc.edu.my/>

eISBN 978-629-97793-7-7

ISI KANDUNGAN

E-Book Mikroekonomi

PRAKATA	2
HAK CIPTA & MAKLUMAT PENERBITAN	3
ISI KANDUNGAN	4
TOPIK 1 PENGENALAN EKONOMI	5
1.1 Definisi Ilmu Ekonomi	5
1.1.1 Perbezaan Bidang Mikroekonomi dan Makroekonomi	6
1.2 Sumber Ekonomi	7
1.3.1 Kehendak Tidak Terhad dan Sumber Terhad	8
1.3.2 Pengkelasan Barang	9
1.4.1 Kekurangan, Pilihan dan Kos Lepas	10
1.4.2 Masalah Asas Ekonomi	11
1.5.1 Keluk Kemungkinan Pengeluaran (KKP)	12
1.5.2 Hubung Kait KKP dengan Kekurangan, Pilihan dan Kecekapan Ekonomi	13
1.5.4 Kesan Perubahan Kuantiti Sumber dan Teknologi terhadap KKP	14
1.5.5 Hubungan Keputusan Pilihan Masa Kini dengan Pertumbuhan Ekonomi	15
1.6.1 Menghuraikan Sistem Ekonomi	16
1.6.2 Kebaikan dan Kelemahan Sistem Ekonomi	17
1.6.3 Bagaimana Sistem Ekonomi Menyelesaikan Masalah Asas Ekonomi	18
TOPIK 2 PERMINTAAN, PENAWARAN DAN KESEIMBANGAN PASARAN	19
2.1.1 Definisi Permintaan dan Hukum Permintaan	20
2.1.2 Pengiraan dan Lakaran Keluk Permintaan	21
2.1.3 Faktor-faktor yang Mempengaruhi Permintaan	22
2.1.4 Perubahan Kuantiti Diminta dan Perubahan Permintaan	23
2.2.1 Definisi Penawaran dan Hukum Penawaran	24
2.2.2 Pengiraan dan Lakaran Keluk Penawaran	25
2.2.3 Faktor-faktor yang Mempengaruhi Penawaran	26
2.3.1 Definisi Keseimbangan Pasaran	27
2.3.2 Pengiraan Kuantiti dan Harga Keseimbangan Pasaran	28
2.3.3 Lakaran Keluk Keseimbangan Pasaran	29
2.3.4 Ketidakseimbangan Pasaran	30
2.4.1 Konsep Harga Maksimum dan Harga Minimum	31
2.4.2 Kebaikan dan Keburukan Penetapan Harga Maksimum dan Harga Minimum	32
RUJUKAN	33

1.1

Definisi Ilmu Ekonomi

Ilmu untuk Pilihan yang Lebih Baik

“

Ekonomi ialah ilmu yang membantu kita membuat pilihan yang lebih baik dalam keadaan sumber yang terhad.

”

Apakah itu Ilmu Ekonomi?

Ekonomi ialah bidang ilmu yang mengkaji bagaimana individu, firma dan masyarakat membuat pilihan dalam menggunakan **sumber yang terhad** bagi memenuhi **kehendak yang tidak terhad**.

Mengapa Ilmu Ekonomi Penting?

Dalam kehidupan seharian, kita sentiasa berhadapan dengan **masalah pilihan**. Ilmu ekonomi membantu kita memahami bagaimana keputusan dibuat, bagaimana sumber digunakan, dan apakah kesannya terhadap diri sendiri, masyarakat dan negara.

Contoh dalam kehidupan seharian

Seorang pelajar yang mempunyai wang saku terhad perlu memilih antara membeli makanan, alat tulis, minum bersama rakan atau menyimpan wang. Dia tidak dapat memenuhi semua kehendak tersebut pada masa yang sama kerana **sumber yang dimiliki adalah terhad**.

Makanan

Alat tulis

Minum bersama rakan

Menyimpan wang

Dua Konsep Utama dalam Ekonomi

Kehendak tidak terhad

- Kehendak manusia sentiasa bertambah dan berubah.
- Meliputi keperluan asas dan keinginan.
- Sukar dipenuhi sepenuhnya kerana sentiasa ada kehendak baharu.

Sumber terhad

- Sumber yang ada seperti tanah, buruh, modal dan usahawan adalah terhad.
- Tidak mencukupi untuk memenuhi semua kehendak.
- Perlu digunakan dengan bijak dan cekap.

Kesimpulan Definisi

Ilmu ekonomi ialah ilmu yang mengkaji bagaimana manusia membuat pilihan dalam menggunakan sumber yang terhad untuk memenuhi kehendak yang tidak terhad.

Tahukah Anda?

Ilmu ekonomi bukan sekadar mempelajari tentang wang, tetapi lebih luas daripada itu. Ia melibatkan semua keputusan harian yang berkaitan dengan penggunaan sumber.

*Pilihan Bijak,
Masa Depan Lebih Baik*

1.1.1

Perbezaan Bidang Mikroekonomi dan Makroekonomi

Dua Perspektif, Satu Matlamat – Kesejahteraan Ekonomi

*Individu Sejahtera,
Megara Maju*

Mikroekonomi

Fokus kepada bahagian kecil ekonomi

Mikroekonomi mengkaji tingkah laku individu, isi rumah dan firma dalam membuat keputusan berkaitan penggunaan, pengeluaran dan penentuan harga di pasaran tertentu.

Pengguna

Firma

Harga

Pasaran tertentu

Pilihan Pengguna Bermula di Sini

Contoh isu mikroekonomi

- Mengapa harga ayam meningkat di pasaran tempatan?
- Bagaimana pengguna menentukan jumlah barang yang dibeli?
- Bagaimana firma membuat keputusan tentang kuantiti pengeluaran?
- Bagaimana persaingan antara firma mempengaruhi harga?

Makroekonomi

Fokus kepada ekonomi secara keseluruhan

Makroekonomi mengkaji prestasi ekonomi secara menyeluruh pada peringkat negara atau global, termasuk pertumbuhan ekonomi, inflasi, pengangguran, dan kestabilan ekonomi.

Pendapatan negara

Inflasi

Pengangguran

Ekonomi keseluruhan

Contoh isu makroekonomi

- Apakah faktor yang mempengaruhi pertumbuhan ekonomi negara?
- Bagaimana kerajaan mengawal kadar inflasi?
- Apakah kesan pengangguran terhadap ekonomi?
- Bagaimana dasar fiskal dan dasar monetari mempengaruhi ekonomi negara?

Perbandingan Mikroekonomi dan Makroekonomi

Aspek	Mikroekonomi	Makroekonomi
Skop kajian	Bahagian kecil ekonomi (individu, firma, pasaran tertentu)	Ekonomi secara keseluruhan (negara atau global)
Tumpuan utama	Tingkah laku pengguna dan pengeluar	Prestasi ekonomi negara
Pemboleh ubah utama	Harga, kuantiti, permintaan, penawaran	KDNK, inflasi, pengangguran, keseimbangan pembayaran
Unit analisis	Individu, isi rumah, firma, industri	Negara, wilayah, ekonomi dunia
Matlamat	Kecekapan penggunaan sumber di pasaran tertentu	Pertumbuhan dan kestabilan ekonomi negara
Contoh kajian	Pasaran telefon pintar, pasaran kereta, pasaran makanan	Ekonomi Malaysia, ekonomi ASEAN, ekonomi global

Tahukah Anda?

Mikroekonomi dan makroekonomi saling berkaitan. Keputusan individu dan firma (mikro) akan memberi kesan kepada ekonomi negara (makro). Sebaliknya, perubahan dalam ekonomi negara juga mempengaruhi keputusan individu dan firma.

“

Memahami mikro dan makroekonomi membantu kita menjadi pengguna, pengusaha dan warganegara yang lebih bijak.

1.2 Sumber Ekonomi

*Asas kepada Pengeluaran,
Pemacu Kesejahteraan*

HASIL PEMBELAJARAN

Pada akhir subtopik ini, anda dapat:

1. Memperincikan maksud dan peranan sumber ekonomi.
2. Menjelaskan konsep tanah, buruh, modal dan usahawan (pengusaha).

“Sumber ekonomi merupakan aset berharga yang perlu diurus dengan bijak untuk menghasilkan barang dan perkhidmatan serta meningkatkan kesejahteraan masyarakat.”

Apakah Sumber Ekonomi?

Sumber ekonomi ialah segala input atau faktor yang digunakan dalam proses pengeluaran barang dan perkhidmatan untuk memenuhi kehendak manusia.

Empat sumber ekonomi utama ialah tanah, buruh, modal dan usahawan (pengusaha). Keempat-empat sumber ini saling berkait dan diperlukan secara bersama dalam aktiviti pengeluaran.

Ingat!

- Sumber ekonomi adalah terhad.
- Perlu digunakan dengan cekap dan berhemah.
- Gabungan semua sumber ekonomi akan menghasilkan output iaitu barang dan perkhidmatan.

Empat Sumber Ekonomi Utama

1 Tanah

- Merujuk kepada semua sumber asli yang terdapat di bumi.
- Termasuk tanah, hutan, mineral, air, udara dan sumber semula jadi lain.
- Merupakan input asas dalam pengeluaran.

2 Buruh

- Merujuk kepada tenaga fizikal dan mental manusia yang digunakan dalam proses pengeluaran.
- Termasuk kemahiran, pengetahuan, pengalaman dan kesihatan.
- Tanpa buruh, sumber lain tidak dapat digunakan dengan berkesan.

3 Modal

- Merujuk kepada barang buatan manusia yang digunakan untuk menghasilkan barang dan perkhidmatan lain.
- Contohnya mesin, bangunan, peralatan, teknologi dan wang untuk pelaburan.
- Modal meningkatkan kecekapan dan produktiviti pengeluaran.

4 Usahawan (Pengusaha)

- Individu yang menggabungkan tanah, buruh dan modal untuk menghasilkan barang dan perkhidmatan.
- Menanggung risiko dan membuat keputusan dalam perniagaan.
- Mempunyai sifat inovatif, kreatif dan berdaya saing.

*Gabungan Sumber Ekonomi,
Membina Masa Depan yang Lebih Baik*

1.3.1

Kehendak Tidak Terhad dan Sumber Terhad

Buat Pilihan, Urus dengan Bijak

“Kehendak kita banyak, tetapi sumber yang ada terhad. Jadi, kita perlu membuat pilihan.”

Maksud Kehendak Tidak Terhad

Kehendak manusia adalah **tidak terhad** kerana manusia sentiasa mahukan lebih banyak barang dan perkhidmatan untuk memenuhi keperluan dan keinginan mereka. Kehendak ini berubah mengikut masa, tempat, tahap pendapatan, fesyen dan gaya hidup.

Makanan yang lebih sedap

Telefon pintar model terbaru

Melancong ke tempat menarik

Memiliki kereta sendiri

Maksud Sumber Terhad

Sumber ekonomi adalah terhad kerana kuantitinya terhad dan tidak dapat memenuhi semua kehendak manusia yang tidak terhad. Sumber ini termasuk tanah, buruh, modal dan usahawan.

Tanah

Buruh

Modal

Usahawan (pengusaha)

Hubungan Kehendak Tidak Terhad dan Sumber Terhad

Contoh dalam kehidupan pelajar

Seorang pelajar mempunyai pelbagai kehendak tetapi perlu membuat pilihan kerana sumber (seperti wang dan masa) adalah terhad.

Membeli telefon baharu

Melancong dengan rakan

Makan di restoran kegemaran

Membeli pakaian berjenama

Intipati Penting

1. Kehendak manusia adalah tidak terhad.
2. Sumber ekonomi adalah terhad.
3. Wujud **kekurangan** kerana sumber tidak dapat memenuhi semua kehendak.
4. Manusia perlu membuat **pilihan** dan menentukan keutamaan dalam penggunaan sumber yang ada.

Tahukah Anda?

Kekurangan sumber berlaku bukan kerana sumber itu sangat sedikit, tetapi kerana kehendak manusia yang sentiasa bertambah dan hampir tidak terhad.

*Managing Resources,
Building the Future*

1.3.2

Pengkelasan Barang

Mengenal Jenis Barang dalam Kehidupan Sehari-hari

*Barang untuk
Kehidupan,
Ekonomi untuk
Masa Depan*

**KENALI
BEZA,
BUAT PILIHAN
YANG BIAK**

1 Barang Percuma

Barang percuma ialah barang yang terdapat dengan banyak di alam semula jadi dan boleh digunakan tanpa perlu membayar kerana jumlahnya tidak terhad.

Ciri-ciri barang percuma:

- ✓ Terdapat dalam kuantiti yang banyak.
- ✓ Tidak memerlukan kos untuk mendapatkannya.
- ✓ Tidak dimiliki oleh individu tertentu.
- ✓ Contohnya udara, cahaya matahari, air hujan, angin dan pemandangan alam semula jadi.

Udara

Cahaya matahari

Air hujan

Pemandangan alam semula jadi

Tahukah Anda?

Walaupun barang seperti udara dianggap percuma, jika kualitinya tercemar, ia boleh menjadi terhad dan memerlukan kos untuk mendapatkannya (contoh: menggunakan penapis udara).

*“Sumber alam adalah anugerah,
Gunakan dengan bijak
untuk generasi akan datang.”*

2 Barang Awam dan Barang Persendirian

Pengkelasan ini berdasarkan kepada siapa yang boleh menggunakan barang tersebut dan sama ada terdapat persaingan dalam menggunakannya.

Barang Awam

- Boleh digunakan oleh semua individu dalam masyarakat.
- Tiada persaingan dalam penggunaannya.
- Kebiasaannya disediakan oleh kerajaan.
- Contoh: jalan raya, lampu jalan, taman awam, pertahanan negara.

Jalan raya

Taman awam

Barang Persendirian

- Digunakan oleh individu atau isi rumah tertentu sahaja.
- Terdapat persaingan dalam penggunaannya.
- Biasanya disediakan oleh sektor swasta.
- Contoh: makanan, pakaian, telefon pintar, kereta.

Makanan

Telefon pintar

3 Barang Ekonomi

Barang ekonomi ialah barang yang jumlahnya terhad dan perlu dihasilkan dengan menggunakan sumber ekonomi yang terhad. Oleh itu, barang ini mempunyai harga dan perlu dibayar untuk mendapatkannya.

Ciri-ciri barang ekonomi:

- ✓ Jumlahnya terhad.
- ✓ Perlu dihasilkan menggunakan tanah, buruh, modal dan usahawan.
- ✓ Mempunyai harga.
- ✓ Contoh: buku teks, komputer riba, kereta, rumah.

Komputer riba

Rumah

Perbandingan Pengkelasan Barang

Kategori	Ciri-ciri utama	Contoh
Barang percuma	Terdapat dengan banyak, tidak perlu membayar	Udara, cahaya matahari, air hujan
Barang awam	Digunakan oleh semua, tiada persaingan, kebiasaannya disediakan oleh kerajaan	Jalan raya, taman awam, pertahanan negara
Barang persendirian	Digunakan oleh individu tertentu, terdapat persaingan, kebiasaannya disediakan oleh sektor swasta	Makanan, pakaian, telefon pintar, kereta
Barang ekonomi	Jumlah terhad, perlu dihasilkan, mempunyai harga	Buku teks, komputer riba, rumah

*Pilihan Bijak,
Kehidupan Lebih Baik*

1.4.1

Kekurangan, Pilihan dan Kos Lepas

Terhadapnya Sumber, Bermulanya Pilihan

“Setiap pilihan ada nilainya, kerana kita terpaksa melepaskan sesuatu yang lain.”

Kekurangan (Scarcity)

Kekurangan berlaku apabila sumber ekonomi adalah terhad sedangkan kehendak manusia adalah tidak terhad.

Oleh itu, kita tidak dapat memenuhi semua kehendak pada masa yang sama.

Pilihan (Choice)

Pilihan ialah proses membuat keputusan untuk menggunakan sumber yang terhad bagi memenuhi kehendak yang paling utama.

Kita perlu memilih kerana sumber seperti masa, wang dan tenaga adalah terhad.

Kos Lepas (Opportunity Cost)

Kos lepas ialah nilai kesempatan terbaik yang terpaksa dilepaskan apabila kita membuat sesuatu pilihan.

Apabila kita memilih satu perkara, secara automatik kita melepaskan peluang terbaik yang lain.

Contoh Situasi Kehidupan Sehari-hari

Situasi

Ali mempunyai wang sebanyak RM100 pada hujung minggu. Dia merancang untuk menggunakannya dengan bijak.

Membeli kasut sukan
RM100

Membeli permainan video
RM100

Menonton wayang bersama rakan
RM100

Analisis

- Ali tidak dapat melakukan semua pilihan kerana wangnya terhad.
- Dia perlu membuat pilihan berdasarkan kehendak yang paling utama.
- Jika Ali memilih membeli kasut sukan, kos lepasnya ialah menikmati permainan video atau menonton wayang.

Intipati Penting

- 1 Kekurangan berlaku kerana sumber ekonomi terhad manakala kehendak manusia tidak terhad.
- 2 Pilihan perlu dibuat untuk menggunakan sumber yang terhad.
- 3 Kos lepas ialah nilai peluang terbaik yang terpaksa dilepaskan apabila membuat pilihan.

“Setiap keputusan yang kita buat hari ini membentuk peluang kita pada masa depan.”

Tahukah Anda?

Kos lepas bukan hanya melibatkan wang. Ia juga melibatkan masa, tenaga dan peluang yang mungkin lebih berharga pada masa depan.

Bijak Membuat Pilihan, Masa Depan Lebih Cerah

1.4.2

Masalah Asas Ekonomi

Empat Persoalan Utama dalam Setiap Sistan Ekonomi

Disebabkan kehendak manusia tidak terhad dan sumber ekonomi adalah terhad, setiap masyarakat perlu menyelesaikan empat masalah asas ekonomi berikut:

*Sumber Terhad,
Pilihan Bijak,
Masa Depan Lebih Baik*

“Setiap masyarakat dihadapkan kepada empat persoalan asas ekonomi untuk mencapai kesejahteraan.”

1 Apakah jenis barang atau perkhidmatan yang akan dikeluarkan?

Masyarakat perlu menentukan barang dan perkhidmatan apa yang diperlukan dan sesuai untuk dihasilkan bagi memenuhi kehendak pengguna.

Faktor yang mempengaruhi:

- Keperluan dan kehendak pengguna
- Trend semasa
- Sumber ekonomi yang ada
- Dasar kerajaan

Contoh:

- Menghasilkan beras, keluarkan telefon pintar, menyediakan perkhidmatan pengangkutan awam.

Makanan
(beras)

Barang elektrik
(telefon pintar)

Perkhidmatan
(pengangkutan awam)

2 Berapakah kuantiti barang atau perkhidmatan yang hendak dikeluarkan?

Masyarakat perlu menentukan jumlah barang dan perkhidmatan yang akan dihasilkan bagi memenuhi permintaan pengguna.

Faktor yang mempengaruhi:

- Tahap permintaan dalam pasaran
- Kuantiti sumber ekonomi
- Teknologi yang digunakan
- Kos pengeluaran

Contoh:

- Berapa banyak kereta perlu dikeluarkan setahun?
- Berapa tan beras perlu dihasilkan?
- Berapa banyak kasut diperlukan di pasaran?

Kuantiti kereta yang
dikeluarkan

Kuantiti beras yang
dihasilkan

Kuantiti kasut yang
dihasilkan

3 Bagaimanakah barangan itu dikeluarkan?

Masyarakat perlu menentukan kaedah atau teknologi yang akan digunakan dalam proses pengeluaran barang dan perkhidmatan.

Faktor yang mempengaruhi:

- Kecekapan dan kos pengeluaran
- Teknologi dan inovasi
- Ketersediaan sumber ekonomi
- Kemahiran buruh
- Kesan terhadap alam sekitar

Contoh:

- Menggunakan jentera moden di kilang, pertanian moden, atau pengeluaran secara kecil-kecilan (kraftangan).

Pengeluaran menggunakan
jentera moden

Pertanian moden
dengan teknologi

Pengeluaran secara
kecil-kecilan (kraftangan)

4 Siapakah sasaran pengguna bagi barang atau perkhidmatan itu dikeluarkan?

Masyarakat perlu menentukan siapa yang akan menggunakan barang dan perkhidmatan yang dihasilkan.

Faktor yang mempengaruhi:

- Ciri-ciri demografi (umur, jantina, pendapatan)
- Keutamaan dan citarasa pengguna
- Lokasi pasaran
- Dasar kerajaan

Contoh:

- Makanan bayi untuk kanak-kanak, pakaian sukan untuk remaja, perkhidmatan kesihatan untuk warga emas, atau kereta untuk keluarga berpendapatan tinggi.

Makanan bayi
(sasar: kanak-kanak)

Pakaian sukan
(sasar: remaja)

Perkhidmatan kesihatan
(sasar: warga emas)

Intipati Penting

- 1 Empat masalah asas ekonomi wujud kerana kehendak tidak terhad dan sumber terhad.
- 2 Setiap masyarakat perlu membuat pilihan dalam menentukan jenis, kuantiti, kaedah pengeluaran dan sasaran pengguna.
- 3 Jawapan kepada empat persoalan ini berbeza mengikut sistem ekonomi sesebuah negara.

“Keputusan yang bijak dalam menyelesaikan masalah asas ekonomi akan membawa kepada pengagihan sumber yang lebih cekap dan kesejahteraan masyarakat.”

*Ekonomi Asas,
Kehidupan Berkualiti*

1.5.1

Keluk Kemungkinan Pengeluaran (KKP)

Memahami Batas Pilihan dalam Ekonomi

*Sumber Bijak,
Pilihan Terbaik,
Masa Depan Lebih Cerah*

“Setiap masyarakat perlu membuat pilihan kerana sumber adalah terhad.”

Apakah Keluk Kemungkinan Pengeluaran (KKP)?

Keluk Kemungkinan Pengeluaran (KKP) ialah satu graf yang menunjukkan **kombinasi maksimum** dua jenis barang atau perkhidmatan yang boleh dihasilkan oleh sesebuah negara dengan menggunakan sumber ekonomi yang terhad dan teknologi yang sedia ada pada sesuatu masa.

Contoh Situasi

Sebuah negara hanya menghasilkan dua jenis barang sahaja iaitu makanan dan komputer. Negara ini mempunyai sumber ekonomi yang terhad dan teknologi yang sedia ada. Jadual di bawah menunjukkan pelbagai kombinasi pengeluaran yang mungkin dihasilkan.

Kombinasi	Makanan (ribu tan)	Komputer (ribu unit)
A	0	50
B	10	40
C	20	30
D	30	20
E	40	10
F	50	0

Graf Keluk Kemungkinan Pengeluaran

Komputer (ribu unit)

Apa yang ditunjukkan oleh KKP?

- 1 Titik pada keluk menunjukkan kombinasi pengeluaran maksimum yang boleh dicapai.
- 2 Negara perlu membuat pilihan antara dua jenis barang kerana sumber adalah terhad.
- 3 Untuk menghasilkan lebih banyak sesuatu barang, negara perlu mengurangkan pengeluaran barang lain.
- 4 Bentuk keluk biasanya melengkung ke luar (cembung ke asal) kerana kos lepas semakin meningkat.

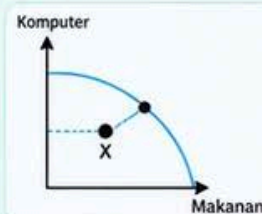
Titik-titik lain dalam KKP

Titik dalam keluk
(Boleh dicapai tetapi tidak cekap)

Contoh: Titik X

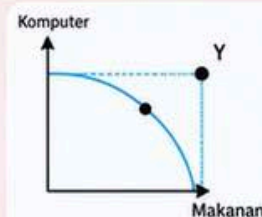
Negara tidak menggunakan semua sumber dengan sepenuhnya. Pengeluaran boleh ditingkatkan tanpa mengurangkan barang lain.

Titik luar keluk
(Tidak boleh dicapai)

Contoh: Titik Y

Negara tidak dapat mencapai kombinasi ini dengan sumber dan teknologi yang sedia ada. Hanya boleh dicapai jika berlaku pertambahan sumber atau kemajuan teknologi.

*Ekonomi Hari Ini,
Peluang Untuk Esok*

1.5.2

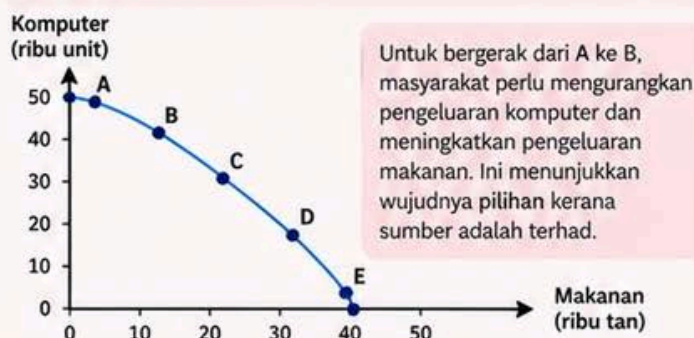
Hubung Kait KKP dengan Kekurangan, Pilihan dan Kecekapan Ekonomi

Sumber Terhad, Pilihan Bijak, Mencapai Kecekapan

“Dalam keadaan sumber terhad, setiap masyarakat perlu membuat pilihan untuk mencapai kecekapan ekonomi.”

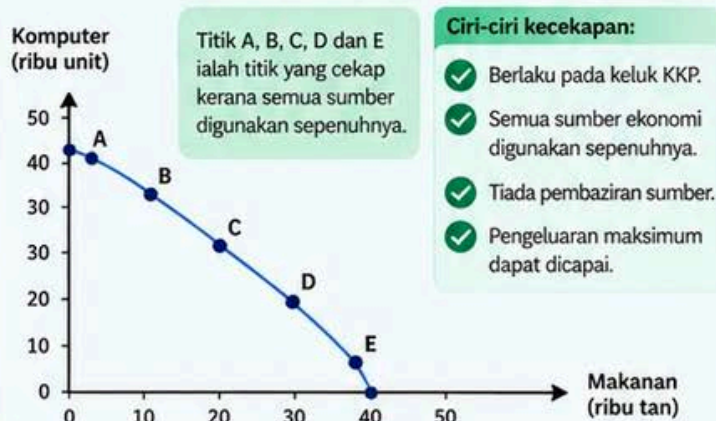
1 Kekurangan dan Pilihan dalam KKP

KKP wujud kerana sumber ekonomi adalah terhad sedangkan kehendak manusia adalah tidak terhad. Oleh itu, masyarakat perlu membuat pilihan tentang kombinasi barang dan perkhidmatan yang hendak dihasilkan.

2 Kecekapan Ekonomi dalam KKP

Kecekapan ekonomi berlaku apabila semua sumber digunakan sepenuhnya dan pengeluaran berada pada keluk KKP.

3 Ketidakecekapan Ekonomi

Ketidakecekapan berlaku apabila pengeluaran berada di dalam keluk KKP. Ini bermaksud sumber ekonomi tidak digunakan sepenuhnya atau terdapat pembaziran sumber.

4 Pengeluaran di Luar KKP (Tidak Mungkin Dicapai)

Titik di luar keluk KKP menunjukkan kombinasi pengeluaran yang tidak dapat dicapai pada masa ini dengan sumber dan teknologi yang sedia ada.

Rumusan Hubung Kait

Kekurangan	Sumber terhad menyebabkan masyarakat tidak dapat memenuhi semua kehendak.
Pilihan	Masyarakat perlu memilih kombinasi barang yang hendak dihasilkan.
Kecekapan ekonomi	Berlaku apabila semua sumber digunakan sepenuhnya dan pengeluaran berada pada keluk KKP.

Intipati Penting

- 1 KKP wujud kerana sumber ekonomi terhad dan kehendak tidak terhad.
- 2 Pilihan perlu dibuat untuk menentukan kombinasi pengeluaran.
- 3 Titik pada keluk KKP menunjukkan kecekapan ekonomi.
- 4 Titik di dalam keluk menunjukkan ketidakecekapan ekonomi.
- 5 Titik di luar keluk menunjukkan pengeluaran yang tidak mungkin dicapai pada masa ini.

*Sumber Terhad,
Pilihan Bijak,
Kehidupan Lebih Baik*

1.5.4

Kesan Perubahan Kuantiti Sumber dan Teknologi terhadap KKP

Lebih Sumber, Lebih Peluang

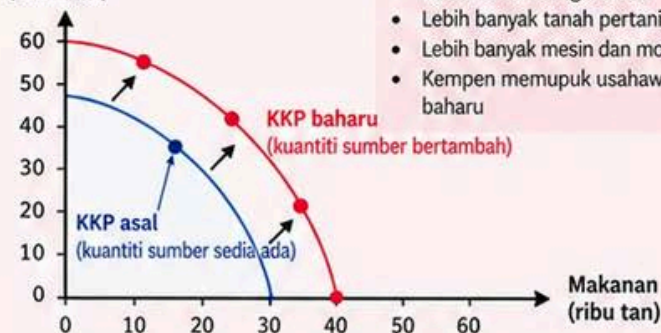
*Teknologi
Memacu Kemajuan,
Sumber Menentukan
Had Kemungkinan*

“Perubahan dalam sumber dan teknologi akan mengubah had kemungkinan pengeluaran sesuatu negara.”

1 Pertambahan Kuantiti Sumber

Apabila kuantiti sumber ekonomi (seperti tanah, buruh, modal dan usahawan) bertambah, negara dapat menghasilkan lebih banyak barang dan perkhidmatan. Keluk KKP akan beralih ke kanan (ke luar).

Komputer
(ribu unit)

Maksud:

Negara dapat menghasilkan lebih banyak makanan dan komputer apabila kuantiti sumber bertambah.

Lebih tanah pertanian

Lebih tenaga buruh

Lebih mesin dan modal

Lebih usahawan

2 Kemajuan Teknologi

Apabila berlaku kemajuan teknologi, pengeluaran barang dan perkhidmatan menjadi lebih cekap. Keluk KKP juga akan beralih ke kanan (ke luar), walaupun kuantiti sumber tidak berubah.

Komputer
(ribu unit)

Maksud:

Negara dapat menghasilkan lebih banyak barang dan perkhidmatan dengan teknologi yang lebih maju.

Jentera moden dalam pertanian

Automasi dalam kilang

Kecerdasan buatan (AI)

Teknologi mesra alam

3 Ringkasan Kesan Perubahan terhadap KKP

Jenis Perubahan	Arah Anjakan KKP	Sebab	Kesan
Pertambahan kuantiti sumber	Ke kanan (ke luar)	Lebih sumber ekonomi digunakan	Pengeluaran maksimum bertambah
Kemajuan teknologi	Ke kanan (ke luar)	Pengeluaran lebih cekap dan produktif	Pengeluaran maksimum bertambah

Tahukah Anda?

Kemajuan teknologi boleh berlaku dalam semua sektor ekonomi, seperti pertanian, perkilangan dan perkhidmatan. Contohnya, penggunaan dron dalam pertanian dapat meningkatkan hasil tanaman dengan lebih cepat dan tepat.

4 Implikasi kepada Ekonomi

- ✓ **Pertumbuhan ekonomi** – KKP yang beralih ke kanan menunjukkan negara mampu menghasilkan lebih banyak barang dan perkhidmatan.
- ✓ **Peningkatan taraf hidup** – Lebih banyak pilihan barang dan perkhidmatan untuk masyarakat.
- ✓ **Pembangunan lestari** – Penggunaan teknologi mesra alam boleh meningkatkan pengeluaran tanpa merosakkan alam sekitar.

*Ekonomi Maju,
Masyarakat Sejahtera*

Aktiviti Ringkas

- 1 Nyatakan dua kesan pertambahan kuantiti sumber terhadap KKP.
- 2 Berikan dua contoh kemajuan teknologi dalam sektor pertanian.
- 3 Terangkan mengapa kemajuan teknologi boleh meningkatkan pengeluaran maksimum sesuatu negara.
- 4 Pada pendapat anda, faktor manakah lebih penting untuk pertumbuhan ekonomi negara – pertambahan sumber atau kemajuan teknologi? Berikan sebab.

1.5.5

Hubungan Keputusan Pilihan Masa Kini dengan Pertumbuhan Ekonomi

Pilihan Hari Ini, Kemakmuran Esok

Keputusan Bijak Hari Ini Membina Ekonomi Lebih Maju Esok

“Setiap pilihan yang kita buat hari ini akan mempengaruhi peluang dan kemakmuran generasi akan datang.”

1 Apakah Pertumbuhan Ekonomi?

Pertumbuhan ekonomi merujuk kepada peningkatan berterusan dalam pengeluaran barang dan perkhidmatan sesebuah negara dalam jangka masa panjang.

Petunjuk pertumbuhan ekonomi:

- Peningkatan Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK)
- Pendapatan per kapita yang lebih tinggi
- Peluang pekerjaan yang lebih banyak
- Taraf hidup masyarakat yang lebih baik

2 Bagaimana Pilihan Masa Kini Mempengaruhi Pertumbuhan Ekonomi?

Individu, isi rumah, firma dan kerajaan perlu membuat pilihan dalam menggunakan sumber ekonomi yang terhad. Pilihan ini akan menentukan jumlah pengeluaran, produktiviti dan tahap pertumbuhan ekonomi pada masa hadapan.

Contoh pilihan masa kini:

- Melabur dalam pendidikan
- Menggunakan teknologi moden
- Menabung dan melabur
- Mengutamakan industri berdaya saing
- Mengurus sumber asli secara lestari

3 Contoh Hubungan Pilihan dengan Pertumbuhan Ekonomi

Pilihan Masa Kini	Kesan Jangka Pendek	Kesan Jangka Panjang (pertumbuhan ekonomi)
Melabur dalam pendidikan	Kos tinggi pada masa ini	Tenaga kerja berkemahiran, produktiviti meningkat
Menggunakan teknologi moden	Perbelanjaan modal yang besar	Pengeluaran lebih cekap, output meningkat
Menabung dan melabur	Perlu mengurangkan perbelanjaan semasa	Lebih banyak modal untuk kegiatan ekonomi
Mengurus sumber asli secara lestari	Had penggunaan sumber pada masa ini	Sumber berterusan untuk generasi akan datang
Mengutamakan industri berdaya saing	Perlu latihan dan penyesuaian	Eksport meningkat, ekonomi lebih kukuh

4 Ilustrasi: Pilihan Lestari untuk Masa Depan

Negara yang membuat pilihan bijak dalam pendidikan, teknologi dan pengurusan sumber akan mengalami pertumbuhan ekonomi yang lebih stabil dan mampan.

Pilihan kurang bijak (penggunaan sumber berlebihan)

- Sumber asli cepat habis
- Kerosakan alam sekitar
- Pertumbuhan ekonomi tidak mampan

Pilihan bijak (pengurusan sumber lestari)

- Sumber asli terpelihara
- Alam sekitar seimbang
- Pertumbuhan ekonomi berterusan untuk generasi akan datang

Intipati Penting

- 1 Keputusan pilihan masa kini menentukan cara sumber ekonomi digunakan.
- 2 Pilihan dalam pendidikan, teknologi, pelaburan dan pengurusan sumber akan meningkatkan pengeluaran.
- 3 Pertumbuhan ekonomi membawa kepada lebih banyak peluang pekerjaan dan taraf hidup yang lebih baik.
- 4 Pilihan yang bijak memastikan pembangunan lestari untuk generasi akan datang.

“Pilihan yang bijak hari ini membawa peluang yang lebih besar untuk masa depan.”

Bersama Membina Masa Depan Ekonomi Malaysia

Aktiviti Pemikiran

- 1 Nyatakan dua contoh pilihan masa kini yang boleh menyumbang kepada pertumbuhan ekonomi.
- 2 Jelaskan kesan jika sumber asli digunakan secara berlebihan terhadap pertumbuhan ekonomi pada masa depan.
- 3 Pada pandangan anda, apakah pilihan yang paling penting untuk memastikan pertumbuhan ekonomi Malaysia yang mampan? Berikan sebab.

1.6.1

Menghuraikan Sistem Ekonomi

Pelbagai Pendekatan, Satu Matlamat Kesejahteraan Masyarakat

Ekonomi Berfungsi Masyarakat Sejahtera Negara Progresif

“Setiap sistem ekonomi mempunyai pendekatan tersendiri, tetapi semuanya bertujuan memenuhi keperluan manusia.”

Apakah Sistem Ekonomi?

Sistem ekonomi ialah cara sesebuah masyarakat mengorganisasi sumber ekonomi yang terhad untuk menghasilkan barang dan perkhidmatan serta mengagihkannya kepada ahli masyarakat. Setiap negara mengamalkan sistem ekonomi yang berbeza mengikut ideologi, matlamat dan keadaan negara masing-masing.

Mengapa Sistem Ekonomi Wujud?

- Mengatur penggunaan sumber ekonomi yang terhad.
- Menyelesaikan masalah asas ekonomi.
- Mencapai matlamat ekonomi dan sosial sesebuah negara.
- Mewujudkan kesejahteraan hidup masyarakat.

Jenis-jenis Sistem Ekonomi dan Ciri-cirinya

1

Sistem Pasaran Bebas (Kapitalis)

Sistem pasaran bebas memberikan kebebasan kepada individu dan sektor swasta untuk membuat keputusan ekonomi. Aktiviti ekonomi dikawal oleh mekanisme pasaran iaitu permintaan dan penawaran.

Pasaran bebas mendorong persaingan dan inovasi.

Ciri-ciri utama:

- ✓ Pemilikan sumber oleh individu/ sektor swasta
- ✓ Keputusan ekonomi ditentukan oleh mekanisme pasaran
- ✓ Campur tangan kerajaan adalah minimum
- ✓ Berorientasikan keuntungan
- ✓ Persaingan bebas wujud dalam pasaran

2

Sistem Ekonomi Perancangan Pusat (Sosialis)

Sistem perancangan pusat memberikan kuasa penuh kepada kerajaan untuk membuat semua keputusan ekonomi. Kerajaan menentukan jenis barang dan perkhidmatan, kuantiti yang dihasilkan, kaedah pengeluaran serta agihan kepada rakyat.

Kerajaan merancang ekonomi demi kesejahteraan rakyat.

Ciri-ciri utama:

- ✓ Pemilikan sumber oleh kerajaan
- ✓ Keputusan ekonomi ditentukan oleh kerajaan
- ✓ Campur tangan kerajaan adalah maksimum
- ✓ Bertujuan mencapai kesejahteraan sosial dan kesamarataan
- ✓ Persaingan dalam pasaran adalah terhad atau tiada

3

Sistem Ekonomi Campuran

Sistem ekonomi campuran menggabungkan ciri-ciri sistem pasaran bebas dan sistem perancangan pusat. Kerajaan dan sektor swasta bekerjasama dalam aktiviti ekonomi untuk mencapai pertumbuhan dan kesejahteraan masyarakat.

Gabungan peranan kerajaan dan swasta untuk pembangunan seimbang.

Ciri-ciri utama:

- ✓ Pemilikan sumber oleh kerajaan dan sektor swasta
- ✓ Keputusan ekonomi dibuat melalui gabungan mekanisme pasaran dan campur tangan kerajaan
- ✓ Kerajaan campur tangan dalam sektor tertentu
- ✓ Bertujuan mencapai pertumbuhan ekonomi dan keadilan sosial
- ✓ Terdapat persaingan tetapi dikawal oleh kerajaan

4

Sistem Ekonomi Islam

Sistem ekonomi Islam berasaskan ajaran Islam yang bersumberkan al-Quran dan al-Sunnah. Sistem ini menekankan keadilan, keseimbangan dan kesejahteraan dunia serta akhirat. Aktiviti ekonomi dijalankan mengikut prinsip syariah.

Ekonomi berlandaskan nilai agama untuk kesejahteraan bersama.

Ciri-ciri utama:

- ✓ Pemilikan sumber oleh individu, kerajaan dan masyarakat (termasuk konsep pemilikan awam)
- ✓ Keputusan ekonomi berpanduan syariah Islam
- ✓ Melarang riba, gharar dan maisir (judi)
- ✓ Menekankan keadilan, keseimbangan dan tanggungjawab sosial
- ✓ Bertujuan mencapai fahlah (kebahagiaan dunia dan akhirat)

Intipati Penting

- 1 Sistem ekonomi ialah cara masyarakat mengorganisasi sumber ekonomi yang terhad.
- 2 Terdapat empat sistem ekonomi utama: pasaran bebas, perancangan pusat, campuran dan Islam.
- 3 Setiap sistem ekonomi mempunyai ciri-ciri yang berbeza.
- 4 Pemilihan sistem ekonomi bergantung kepada ideologi, matlamat dan keadaan negara.

“Sistem ekonomi yang berkesan akan menghasilkan masyarakat yang sejahtera dan negara yang maju.”

Ekonomi Seimbang Masa Depan Gemilang

1.6.2

Kebaikan dan Kelemahan Sistem Ekonomi

Setiap Sistem Ada Kekuatan dan Cabaran

*Sistem Ekonomi,
Pilihan Hari Ini
untuk Masa Depan
yang Lebih Baik*

“Tiada sistem ekonomi yang sempurna, tetapi setiap sistem memberi sumbangan kepada kesejahteraan manusia.”

Perbandingan Kebaikan dan Kelemahan Sistem Ekonomi

Sistem Ekonomi	Kebaikan	Kelemahan	Contoh Negara
1 Sistem Pasaran Bebas (Kapitalis) <i>Digerakkan oleh individu dan pasaran</i>	✓ Menggalakkan inovasi dan kecekapan. ✓ Memberi kebebasan kepada individu untuk membuat pilihan. ✓ Persaingan meningkatkan kualiti barang dan perkhidmatan. ✓ Merangsang pertumbuhan ekonomi.	✗ Ketidaksamaan pendapatan yang ketara. ✗ Pengabaian kebajikan kumpulan yang lemah. ✗ Berlaku kegagalan pasaran (seperti pencemaran). ✗ Bergantung kepada mekanisme pasaran yang tidak stabil.	Amerika Syarikat Contoh negara yang mengamalkan sistem pasaran bebas.
2 Sistem Ekonomi Perancangan Pusat (Sosialis) <i>Dikawal oleh kerajaan secara berpusat</i>	✓ Mengurangkan jurang pendapatan. ✓ Memastikan keperluan asas rakyat dipenuhi. ✓ Mengelakkan pembaziran sumber. ✓ Fokus kepada kesejahteraan sosial.	✗ Kurang insentif untuk bekerja dan berinovasi. ✗ Kecekapan ekonomi rendah. ✗ Pilihan pengguna terhad. ✗ Berlaku birokrasi dan ketidakcekapan pentadbiran.	Korea Utara Contoh negara yang mengamalkan sistem perancangan pusat.
3 Sistem Ekonomi Campuran <i>Gabungan pasaran bebas dan peranan kerajaan</i>	✓ Menggabungkan kekuatan pasaran dan kerajaan. ✓ Lebih fleksibel dan seimbang. ✓ Dapat mengurangkan kelemahan pasaran bebas. ✓ Menggalakkan pertumbuhan ekonomi dan keadilan sosial.	✗ Campur tangan kerajaan boleh menyebabkan ketidakcekapan. ✗ Masih wujud ketidaksamaan pendapatan. ✗ Keberkesanan bergantung kepada dasar kerajaan.	Malaysia Contoh negara yang mengamalkan sistem ekonomi campuran.
4 Sistem Ekonomi Islam <i>Berasaskan ajaran Islam</i>	✓ Menekankan keadilan dan keseimbangan. ✓ Melarang riba, gharar dan maisir (judi). ✓ Menggalakkan agihan kekayaan yang lebih saksama. ✓ Mengutamakan kesejahteraan dunia dan akhirat.	✗ Pelaksanaan memerlukan komitmen tinggi terhadap prinsip syariah. ✗ Kurang diamalkan secara menyeluruh di peringkat global. ✗ Bergantung kepada kefahaman dan institusi kewangan Islam yang kukuh.	Arab Saudi Contoh negara yang mengamalkan sistem ekonomi Islam.

Intipati Penting

- 1 Setiap sistem ekonomi mempunyai kebaikan dan kelemahan tersendiri.
- 2 Pemilihan sistem ekonomi bergantung kepada ideologi, matlamat dan keadaan sesebuah negara.
- 3 Sistem ekonomi campuran semakin banyak diamalkan kerana dapat mengimbangkan pertumbuhan ekonomi dan keadilan sosial.
- 4 Sistem ekonomi Islam menawarkan pendekatan berteraskan nilai agama yang menekankan kesejahteraan sejagat.

Aktiviti Pemikiran

- 1 Pilih satu sistem ekonomi. Jelaskan dua kebaikan dan dua kelemahan sistem tersebut.
- 2 Mengapa kebanyakan negara pada masa kini lebih cenderung mengamalkan sistem ekonomi campuran?
- 3 Pada pandangan anda, adakah sistem ekonomi Islam relevan untuk diamalkan di semua negara? Berikan sebab.
- 4 Bagaimana sesebuah negara boleh meminimumkan kelemahan sistem ekonomi yang diamalkan?

*Memahami
Sistem Ekonomi
Membina
Masyarakat
Sejahtera*

1.6.3

Bagaimana Sistem Ekonomi Menyelesaikan Masalah Asas Ekonomi

Mekanisme Berbeza, Matlamat Sama Kesejahteraan Masyarakat

Sistem Ekonomi Membentuk Pilihan Hari Ini untuk Masyarakat yang Lebih Sejahtera

“Walaupun pendekatan berbeza, semua sistem ekonomi bertujuan menyelesaikan masalah asas ekonomi demi kesejahteraan manusia.”

1 Masalah Asas Ekonomi dan Peranan Sistem Ekonomi

Setiap sistem ekonomi berusaha menyelesaikan empat masalah asas ekonomi iaitu apa yang hendak dihasilkan, berapa banyak, bagaimana dihasilkan dan untuk siapa dihasilkan. Perbezaan antara sistem ekonomi terletak pada cara membuat keputusan dan mekanisme yang digunakan.

Apa?
Barang dan perkhidmatan apa yang hendak dihasilkan?

Berapa?
Berapa banyak hendak dihasilkan?

Bagaimana?
Bagaimana barang dan perkhidmatan hendak dihasilkan?

Untuk siapa?
Siapa yang akan mendapat barang dan perkhidmatan tersebut?

2 Cara Setiap Sistem Ekonomi Menyelesaikan Masalah Asas Ekonomi

Masalah Asas Ekonomi	Sistem Pasaran Bebas (Kapitalis)	Sistem Perancangan Pusat (Sosialis)	Sistem Ekonomi Campuran	Sistem Ekonomi Islam
Apa yang hendak dihasilkan?	Ditentukan oleh kehendak dan permintaan pengguna di pasaran.	Ditentukan oleh kerajaan mengikut keutamaan negara.	Gabungan permintaan pasaran dan perancangan kerajaan.	Berpandukan keperluan masyarakat serta prinsip syariah (halal dan baik).
Berapa banyak hendak dihasilkan?	Berdasarkan permintaan pasaran dan keuntungan.	Ditentukan oleh kerajaan mengikut rancangan ekonomi.	Gabungan mekanisme pasaran dan campur tangan kerajaan.	Berdasarkan keperluan masyarakat dengan mengelakkan pembaziran (israf).
Bagaimana hendak dihasilkan?	Ditentukan oleh firma swasta yang memilih kaedah paling menguntungkan.	Ditentukan oleh kerajaan dengan menggunakan sumber negara.	Gabungan sektor swasta dan kerajaan dengan teknologi yang sesuai.	Menggalakkan kaedah yang adil, mesra alam dan tidak memudaratkan masyarakat.
Untuk siapa dihasilkan?	Untuk mereka yang mampu membayar (hukum permintaan dan penawaran).	Untuk seluruh masyarakat secara lebih saksama mengikut keperluan.	Mengutamakan keadilan sosial dengan campur tangan kerajaan seperti subsidi dan bantuan.	Untuk kesejahteraan umat dengan agihan yang adil, termasuk golongan yang memerlukan.

3 Contoh Situasi dalam Kehidupan Sebenar

Sistem Pasaran Bebas

Pengeluar telefon pintar menghasilkan model baharu kerana permintaan tinggi di pasaran. Hanya pengguna yang mampu membayar dapat memilikinya.

Sistem Perancangan Pusat

Kerajaan membina hospital di seluruh negara walaupun tidak menguntungkan kerana ia penting untuk kesihatan rakyat.

Sistem Ekonomi Campuran

Kerajaan dan sektor swasta bekerjasama membina jalan raya bagi meningkatkan pertumbuhan ekonomi dan kemudahan rakyat.

Sistem Ekonomi Islam

Sebahagian hasil ekonomi disumbangkan melalui zakat dan wakaf untuk membantu golongan miskin dan membangunkan masyarakat.

Intipati Penting

- 1 Semua sistem ekonomi berusaha menyelesaikan masalah asas ekonomi.
- 2 Cara membuat keputusan berbeza mengikut sistem ekonomi.
- 3 Sistem pasaran bebas menekankan permintaan dan penawaran.
- 4 Sistem perancangan pusat dikawal sepenuhnya oleh kerajaan.
- 5 Sistem ekonomi campuran menggabungkan peranan pasaran dan kerajaan.
- 6 Sistem ekonomi Islam berasaskan prinsip syariah yang menekankan keadilan dan kesejahteraan ummah.

Aktiviti Pemikiran

- 1 Pilih satu situasi dalam kehidupan seharian (cth: pendidikan, perumahan atau makanan). Terangkan bagaimana setiap sistem ekonomi akan menyelesaikan masalah asas ekonomi bagi situasi tersebut.
- 2 Pada pendapat anda, sistem ekonomi manakah yang paling sesuai untuk Malaysia? Berikan sebab.

Ekonomi Untuk Rakyat, Masa Depan Lebih Cerah

Permintaan, Penawaran dan Keseimbangan Pasaran

Pasaran Membentuk Pilihan, Harga dan Kesejahteraan Masyarakat

Hasil Pembelajaran

Pada akhir topik ini, anda akan dapat:

- 1 Membincangkan konsep permintaan.
- 2 Membincangkan konsep penawaran.
- 3 Membincangkan konsep keseimbangan pasaran.
- 4 Menjelaskan peranan kerajaan dalam penentuan tingkat harga.

Sinopsis

Topik ini menerangkan bagaimana interaksi antara permintaan dan penawaran menentukan harga dan kuantiti keseimbangan dalam sesuatu pasaran. Selain itu, peranan kerajaan dalam menetapkan harga maksimum dan harga minimum juga dibincangkan untuk melihat kesannya terhadap kesejahteraan pengguna dan pengeluar serta kecekapan pasaran.

“Memahami mekanisme permintaan dan penawaran membantu kita membuat keputusan ekonomi yang lebih bijak dalam kehidupan seharian.”

Kandungan Topik

2.1

Membincangkan konsep permintaan

- 2.1.1 Definisi permintaan dan hukum permintaan
- 2.1.2 Pengiraan dan lakaran keluk permintaan
- 2.1.3 Faktor-faktor yang mempengaruhi permintaan
- 2.1.4 Perbezaan di antara perubahan kuantiti diminta dengan perubahan permintaan

2.2

Membincangkan konsep penawaran

- 2.2.1 Definisi penawaran dan hukum penawaran
- 2.2.2 Pengiraan dan lakaran keluk penawaran
- 2.2.3 Faktor-faktor yang mempengaruhi penawaran
- 2.2.4 Perbezaan di antara perubahan kuantiti ditawarkan dengan perubahan penawaran

2.3

Membincangkan konsep keseimbangan pasaran

- 2.3.1 Definisi keseimbangan pasaran
- 2.3.2 Pengiraan kuantiti dan harga keseimbangan
- 2.3.3 Lakaran keluk keseimbangan pasaran
- 2.3.4 Penentuan ketidakseimbangan pasaran (lebih permintaan dan lebih penawaran)

2.4

Menjelaskan peranan kerajaan dalam penentuan tingkat harga

- 2.4.1 Konsep harga maksimum dan harga minimum
- 2.4.2 Kebaikan dan keburukan penetapan harga maksimum dan harga minimum

Intipati Penting

- 1 Permintaan dan penawaran ditentukan oleh pelbagai faktor.
- 2 Harga dan kuantiti keseimbangan terbentuk melalui interaksi permintaan dan penawaran.
- 3 Pasaran boleh mengalami ketidakseimbangan (lebih permintaan atau lebih penawaran).
- 4 Kerajaan boleh campur tangan melalui penetapan harga maksimum dan harga minimum bagi mencapai matlamat tertentu.

2.1.1

Definisi Permintaan dan Hukum Permintaan

"Apabila harga lebih rendah, lebih banyak yang ingin membeli."

Definisi Permintaan

Permintaan merujuk kepada kuantiti barang atau perkhidmatan yang sanggup dan mampu dibeli oleh pengguna pada setiap tingkat harga dalam suatu tempoh masa tertentu dengan andaian faktor-faktor lain kekal sama (*ceteris paribus*).

Hukum Permintaan

Hukum permintaan menyatakan terdapat hubungan songsang antara harga sesuatu barang dengan kuantiti diminta, dengan andaian faktor-faktor lain kekal sama.

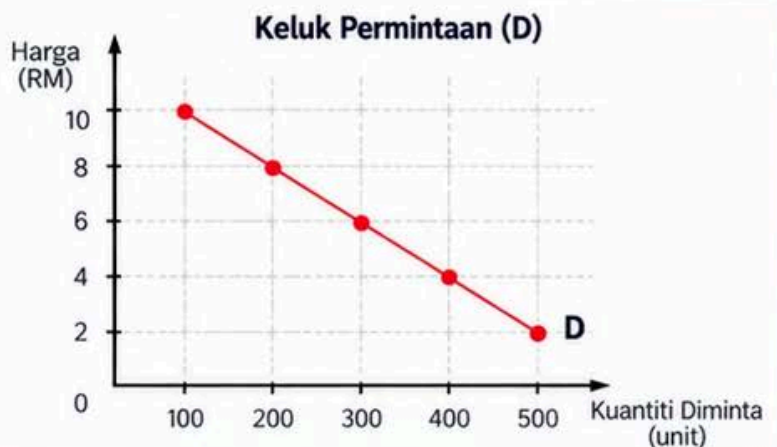
“Apabila harga sesuatu barang menurun, kuantiti diminta akan meningkat; dan apabila harga meningkat, kuantiti diminta akan menurun.”

Jadual dan Keluk Permintaan

Jadual dan keluk permintaan menunjukkan hubungan songsang antara harga dan kuantiti diminta.

Harga (RM) (P)	Kuantiti Diminta (unit) (Qd)
10	100
8	200
6	300
4	400
2	500

Ciri-ciri Hukum Permintaan

- 1 Hubungan songsang antara harga dan kuantiti diminta.
- 2 Berlaku pada satu tempoh masa tertentu.
- 3 Dengan andaian faktor-faktor lain kekal sama (*ceteris paribus*).
- 4 Ditunjukkan melalui keluk permintaan yang condong ke bawah dari kiri atas ke kanan bawah.

Faktor 'Ceteris Paribus'

Hukum permintaan hanya sah jika faktor-faktor lain yang mempengaruhi permintaan seperti pendapatan pengguna, selera, harga barang berkaitan, jangkaan masa depan dan bilangan pengguna adalah tetap.

Contoh Situasi

Apabila harga ayam turun daripada RM10 sekilogram kepada RM6 sekilogram, lebih ramai pengguna akan membeli ayam. Sebaliknya, jika harga ayam meningkat kepada RM10 sekilogram, kuantiti ayam yang diminta akan berkurang.

Pengiraan dan Lakaran Keluk Permintaan

"Data boleh ditukar kepada graf untuk memudahkan analisis."

Cara Mengira Kuantiti Diminta

Kuantiti diminta boleh diperolehi daripada jadual data, persamaan matematik atau maklumat dalam soalan. Lazimnya, apabila harga berubah, kuantiti diminta akan berubah mengikut hukum permintaan.

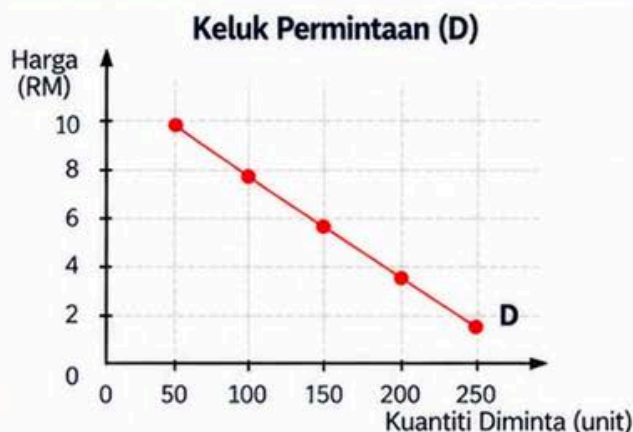
Contoh Jadual Permintaan

Harga (RM) (P)	Kuantiti Diminta (unit) (Qd)
10	50
8	100
6	150
4	200
2	250

Lakaran Keluk Permintaan

Keluk permintaan dilukis dengan meletakkan harga di paksi menegak (Y) dan kuantiti diminta di paksi mengufuk (X). Titik-titik daripada jadual diplot kemudian disambungkan dengan garisan lurus yang condong ke bawah dari kiri atas ke kanan bawah.

Intipati Penting

- 1 Harga di paksi menegak, kuantiti diminta di paksi mengufuk.
- 2 Plot semua titik daripada jadual dan sambungkan dengan garisan lurus.
- 3 Keluk permintaan sentiasa condong ke bawah dari kiri atas ke kanan bawah.
- 4 Penurunan harga menyebabkan peningkatan kuantiti diminta, dan sebaliknya.

Contoh Pengiraan

Soalan

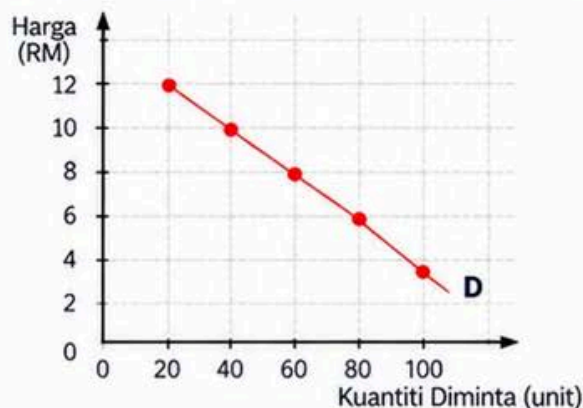
Jadual di bawah menunjukkan hubungan antara harga dan kuantiti diminta bagi suatu barang.

Harga (RM) (P)	Kuantiti Diminta (unit) (Qd)
12	20
10	40
8	60
6	80
4	100

- Lakarkan keluk permintaan berdasarkan jadual di atas.
- Apakah kesimpulan yang boleh dibuat daripada keluk tersebut?

Penyelesaian

(a) Lakaran keluk permintaan

(b) Kesimpulan

- Terdapat hubungan songsang antara harga dan kuantiti diminta.
- Apabila harga menurun, kuantiti diminta meningkat.
- Apabila harga meningkat, kuantiti diminta menurun.

Latihan Formatif

- 1 Berdasarkan jadual dalam contoh pengiraan, berapakah kuantiti diminta apabila harga RM6?
- 2 Jika harga meningkat daripada RM6 kepada RM10, berapa peratus perubahan kuantiti diminta?
- 3 Lukis keluk permintaan berdasarkan jadual di bawah.

Harga (RM)	2	4	6	8	10
Kuantiti Diminta (unit)	300	250	200	150	100

Faktor-faktor yang Mempengaruhi Permintaan

“Permintaan tidak hanya ditentukan oleh harga, tetapi juga pelbagai faktor lain dalam kehidupan seharian.”

Pengenalan

Selain harga barang itu sendiri, terdapat beberapa faktor lain yang mempengaruhi permintaan. Faktor-faktor ini menyebabkan berlakunya perubahan permintaan, iaitu anjakan keluk permintaan ke kiri atau ke kanan.

Intipati Penting

- 1 Faktor selain harga akan menyebabkan perubahan dalam permintaan (anjakan keluk).
- 2 Jika faktor menyebabkan permintaan meningkat, keluk beralih ke kanan.
- 3 Jika faktor menyebabkan permintaan menurun, keluk beralih ke kiri.

Faktor-faktor yang Mempengaruhi Permintaan

1 Pendapatan pengguna

- Apabila pendapatan meningkat, permintaan terhadap barang normal (cth: kenderaan, telefon bimbit) meningkat.
- Apabila pendapatan meningkat, permintaan terhadap barang inferior (cth: mi segera) menurun.

2 Harga barang berkaitan

- **Barang pengganti (substitute):** Jika harga barang pengganti meningkat, permintaan terhadap barang asal meningkat.
- **Barang pelengkap (complement):** Jika harga barang pelengkap meningkat, permintaan terhadap barang asal menurun.

3 Citarasa dan keutamaan

- Perubahan citarasa, fesyen, trend dan iklan boleh mempengaruhi permintaan.
- Contoh: Permintaan terhadap minuman sihat meningkat akibat kesedaran kesihatan.

4 Bilangan pengguna

- Semakin ramai bilangan pengguna dalam pasaran, semakin tinggi permintaan terhadap sesuatu barang.
- Pertambahan penduduk menyebabkan permintaan meningkat.

5 Jangkaan masa depan

- Jika pengguna menjangkakan harga akan meningkat pada masa depan, permintaan kini akan meningkat.
- Jika pengguna menjangkakan pendapatan akan menurun, permintaan kini akan menurun.

6 Faktor-faktor lain

- Termasuk cuaca, dasar kerajaan, cukai dan subsidi, serta keadaan ekonomi.
- Contoh: Cuaca panas meningkatkan permintaan terhadap air mineral dan ais krim.

Latihan Formatif

- 1 Berikan satu contoh bagaimana perubahan pendapatan mempengaruhi permintaan terhadap barang normal dan barang inferior.
- 2 Jelaskan kesan kenaikan harga barang pengganti terhadap permintaan barang asal.
- 3 Nyatakan dua faktor lain yang boleh mempengaruhi permintaan selain daripada contoh yang telah diberikan.

Soalan Berfikir

Mengapakah permintaan terhadap barangan tertentu boleh meningkat dengan cepat walaupun harga tidak berubah? Berikan contoh dan huraikan jawapan anda.

Perbezaan antara Perubahan Kuantiti Diminta dengan Perubahan Permintaan

"Perubahan kuantiti diminta berlaku akibat perubahan harga, manakala perubahan permintaan berlaku akibat faktor lain selain harga."

Perubahan Kuantiti Diminta (movement along the curve)

- Berlaku apabila harga barang itu sendiri berubah, dengan faktor lain kekal sama (*ceteris paribus*).
- Hanya melibatkan pergerakan pada keluk permintaan yang sama.
- Apabila harga menurun, kuantiti diminta meningkat (bergerak ke bawan sepanjang keluk).
- Apabila harga meningkat, kuantiti diminta menurun (bergerak ke atas sepanjang keluk).

Perbandingan Melalui Jadual

Aspek	Perubahan Kuantiti Diminta	Perubahan Permintaan
Sebab utama	Perubahan harga barang itu sendiri	Perubahan faktor lain selain harga (cth: pendapatan, citarasa, harga barang berkaitan, jangkaan, dll.)
Faktor lain	Kekal sama (<i>ceteris paribus</i>)	Berubah
Kesan pada keluk demand	Pergerakan sepanjang keluk yang sama	Anjakan keluk ke kanan atau ke kiri
Contoh	Harga ayam turun daripada RM10 kepada RM8	Pendapatan pengguna meningkat
Jenis perubahan	Kuantiti diminta meningkat atau menurun	Permintaan meningkat atau menurun

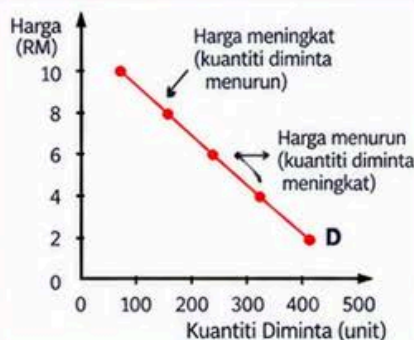
Perubahan Permintaan (shift of the curve)

- Berlaku apabila faktor-faktor lain selain harga berubah, seperti pendapatan, citarasa, harga barang berkaitan, jangkaan masa depan, bilangan pengguna dan sebagainya.
- Melibatkan anjakan keseluruhan keluk permintaan ke kanan (permintaan meningkat) atau ke kiri (permintaan menurun).
- Pada setiap tingkat harga, kuantiti diminta berubah.
- Bukan disebabkan oleh perubahan harga barang itu sendiri.

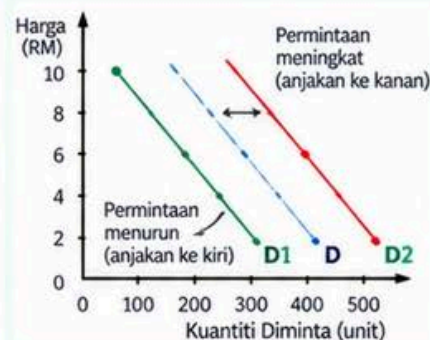
Gambar Rajah

Perubahan Kuantiti Diminta (Pergerakan sepanjang keluk)

Pergerakan dari titik A ke B atau B ke A berlaku sepanjang keluk permintaan yang sama.

Perubahan Permintaan (Anjakan keluk)

Keseluruhan keluk permintaan beranjak ke kanan (D2) atau ke kiri (D1) akibat faktor lain selain harga.

Intipati Penting

- Perubahan kuantiti diminta disebabkan oleh perubahan harga.
- Perubahan permintaan disebabkan oleh faktor lain selain harga.
- Perubahan kuantiti diminta bergerak sepanjang keluk yang sama.
- Perubahan permintaan melibatkan anjakan keluk permintaan.
- Memahami perbezaan ini penting untuk menganalisis keadaan pasaran dengan tepat.

Latihan Formatif

- Nyatakan sama ada situasi berikut melibatkan perubahan kuantiti diminta atau perubahan permintaan.
 - Harga kopi turun daripada RM12 kepada RM10.
 - Pendapatan pengguna meningkat.
 - Harga teh meningkat.
 - Iklan baharu minuman coklat menyebabkan lebih ramai pengguna berminat untuk membeli.
- Jelaskan perbezaan utama antara perubahan kuantiti diminta dengan perubahan permintaan dengan memberikan satu contoh bagi setiapnya.

2.2.1

Definisi Penawaran dan Hukum Penawaran

"Apabila harga lebih tinggi, pengeluar lebih berminat untuk menawarkan barang."

Definisi Penawaran

Penawaran merujuk kepada kuantiti barang atau perkhidmatan yang sanggup dan mampu ditawarkan oleh pengeluar pada setiap tingkat harga dalam suatu tempoh masa tertentu dengan andaian faktor-faktor lain kekal sama (*ceteris paribus*).

Jadual dan Keluk Penawaran

Jadual dan keluk penawaran menunjukkan hubungan searah antara harga dan kuantiti ditawarkan.

Harga (RM) (P)	Kuantiti Ditawarkan (unit) (Qs)
2	50
4	100
6	150
8	200
10	250

Hukum Penawaran

Hukum penawaran menyatakan terdapat hubungan songsang antara harga sesuatu barang dengan kuantiti ditawarkan, dengan andaian faktor-faktor lain kekal sama.

“Apabila harga sesuatu barang meningkat, kuantiti ditawarkan akan meningkat; dan apabila harga menurun, kuantiti ditawarkan akan menurun.”

Ciri-ciri Hukum Penawaran

- 1 Hubungan searah antara harga dan kuantiti ditawarkan.
- 2 Berlaku pada satu tempoh masa tertentu.
- 3 Dengan andaian faktor-faktor lain kekal sama (*ceteris paribus*).
- 4 Ditunjukkan melalui keluk penawaran yang condong ke atas dari kiri bawah ke kanan atas.

Faktor 'Ceteris Paribus'

Hukum penawaran hanya sah jika faktor-faktor lain yang mempengaruhi penawaran seperti kos pengeluaran, teknologi, harga input, bilangan pengeluar dan jangkaan masa depan adalah tetap.

Contoh Situasi

Apabila harga beras meningkat daripada RM2 sekilogram kepada RM4 sekilogram, pengeluar akan lebih berminat untuk menghasilkan dan menawarkan lebih banyak beras ke pasaran kerana keuntungan yang diperoleh lebih tinggi. Sebaliknya, jika harga beras menurun, pengeluar akan mengurangkan jumlah yang ditawarkan.

Pengiraan dan Lakaran Keluk Penawaran

"Semakin tinggi harga, semakin besar kuantiti yang ditawarkan."

Cara Mengira Kuantiti Ditawarkan

Kuantiti ditawarkan boleh diperoleh daripada jadual data, persamaan matematik atau maklumat dalam soalan. Apabila harga berubah, kuantiti ditawarkan akan berubah mengikut hukum penawaran.

Contoh Jadual Penawaran

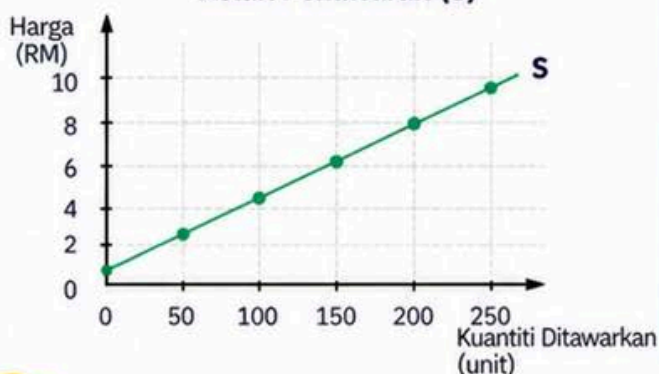
Harga (RM) (P)	Kuantiti Ditawarkan (unit) (Qs)
2	50
4	100
6	150
8	200
10	250

Lakaran Keluk Penawaran

Keluk penawaran dilukis dengan meletakkan harga di paksi menegak (Y) dan kuantiti ditawarkan di paksi mengufuk (X). Titik-titik daripada jadual diplot dan disambungkan dengan garisan lurus yang condong ke atas dari kiri bawah ke kanan atas.

Keluk Penawaran (S)

Intipati Penting

- 1 Plot harga di paksi menegak dan kuantiti ditawarkan di paksi mengufuk.
- 2 Plot semua titik dari jadual dan sambungkan dengan garisan lurus.
- 3 Keluk penawaran sentiasa condong ke atas dari kiri bawah ke kanan atas.
- 4 Kenaikan harga menyebabkan kuantiti ditawarkan meningkat, dan sebaliknya.

Contoh Pengiraan

Soalan 1

Jadual di bawah menunjukkan hubungan antara harga dan kuantiti ditawarkan bagi suatu barang.

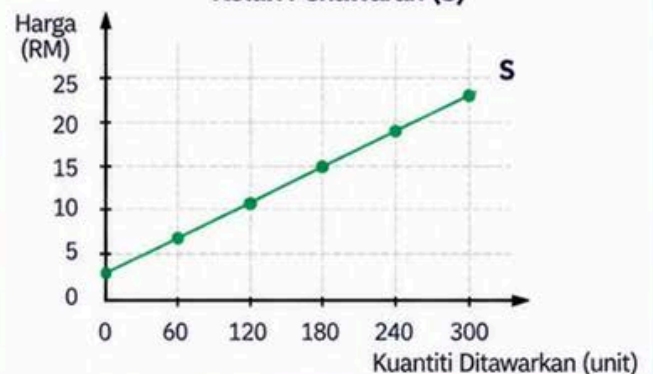
Harga (RM) (P)	Kuantiti Ditawarkan (unit) (Qs)
5	60
10	120
15	180
20	240
25	300

- Lakarkan keluk penawaran berdasarkan jadual di atas.
- Apakah kesimpulan yang boleh dibuat daripada keluk tersebut?

Penyelesaian

- Lakaran keluk penawaran

Keluk Penawaran (S)

- Kesimpulan

- Terdapat hubungan searah antara harga dan kuantiti ditawarkan.
- Apabila harga meningkat, kuantiti ditawarkan meningkat.
- Apabila harga menurun, kuantiti ditawarkan menurun.

Latihan Formatif

- 1 Berdasarkan jadual dalam contoh pengiraan, berapakah kuantiti ditawarkan apabila harga RM15?
- 2 Jika harga menurun daripada RM20 kepada RM10, berapa peratus perubahan kuantiti ditawarkan?
- 3 Lukis keluk penawaran berdasarkan jadual di bawah.

Harga (RM)	4	8	12	16	20
Kuantiti Ditawarkan (unit)	80	120	160	200	240

Faktor-faktor yang Mempengaruhi Penawaran

"Kos pengeluaran yang lebih rendah membolehkan pengeluar menawarkan lebih banyak barang."

Pengenalan

Selain harga barang itu sendiri, terdapat beberapa faktor lain yang mempengaruhi penawaran. Faktor-faktor ini menyebabkan berlakunya perubahan penawaran, iaitu anjakan keluk penawaran ke kiri atau ke kanan.

Intipati Penting

- 1 Faktor selain harga akan menyebabkan perubahan dalam penawaran (anjakan keluk).
- 2 Jika faktor menyebabkan penawaran meningkat, keluk beralih ke kanan.
- 3 Jika faktor menyebabkan penawaran menurun, keluk beralih ke kiri.

Faktor-faktor yang Mempengaruhi Penawaran

1 Kos pengeluaran

- Kos input yang lebih rendah (cth: bahan mentah, tenaga kerja, tenaga, teknologi) meningkatkan penawaran.
- Kos input yang lebih tinggi mengurangkan penawaran.

2 Teknologi

- Penggunaan teknologi moden meningkatkan kecekapan pengeluaran dan menurunkan kos seunit.
- Ini menyebabkan penawaran meningkat.

3 Bilangan pengeluar

- Semakin ramai pengeluar dalam pasaran, semakin banyak barang ditawarkan.
- Jika bilangan pengeluar berkurang (cth: akibat persaingan yang kurang), penawaran menurun.

4 Cukai dan subsidi

- Cukai meningkatkan kos pengeluaran dan mengurangkan penawaran.
- Subsidi mengurangkan kos pengeluaran dan meningkatkan penawaran.

5 Jangkaan masa depan

- Jika pengeluar menjangkakan harga akan meningkat pada masa depan, mereka mungkin mengurangkan penawaran kini.
- Jika pengeluar menjangkakan harga akan menurun, mereka cenderung meningkatkan penawaran kini.

6 Faktor-faktor lain

- Termasuk keadaan cuaca, bencana alam, peraturan kerajaan, kestabilan politik, dan keadaan ekonomi negara.
- Contoh: Cuaca buruk boleh menurunkan penawaran hasil pertanian.

Latihan Formatif

- 1 Berikan satu contoh bagaimana teknologi boleh mempengaruhi penawaran.
- 2 Jelaskan kesan peningkatan cukai terhadap penawaran sesuatu barang.
- 3 Nyatakan dua faktor lain yang boleh mempengaruhi penawaran selain daripada contoh yang telah diberikan.

Soalan Berfikir

Bagaimanakah penggunaan tenaga boleh diperbaharui (seperti tenaga solar) boleh mempengaruhi penawaran dalam jangka panjang? Berikan alasan anda.

Definisi Keseimbangan Pasaran

"Pasaran berada dalam keseimbangan apabila kuantiti diminta sama dengan kuantiti ditawarkan pada satu harga."

Definisi Keseimbangan Pasaran

Keseimbangan pasaran ialah keadaan di mana kuantiti yang diminta oleh pengguna adalah sama dengan kuantiti yang ditawarkan oleh pengeluar pada satu harga tertentu. Pada harga keseimbangan ini, tiada tekanan untuk harga berubah kerana jumlah barang yang diminta sama dengan jumlah barang yang ditawarkan.

Intipati Penting

- 1 Keseimbangan pasaran berlaku pada titik pertemuan keluk permintaan (D) dan keluk penawaran (S).
- 2 Harga dan kuantiti pada titik keseimbangan adalah stabil.
- 3 Tidak berlaku lebih permintaan atau lebih penawaran pada harga keseimbangan.
- 4 Keseimbangan pasaran merupakan hasil daripada interaksi antara permintaan dan penawaran di pasaran.

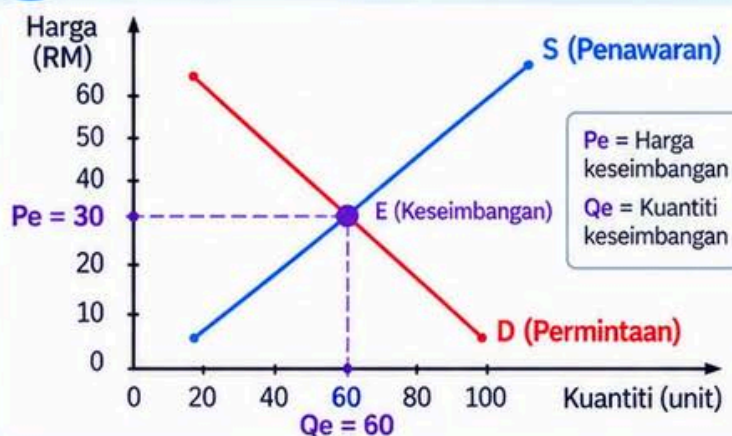

Ciri-ciri Keseimbangan Pasaran

- Kuantiti diminta = kuantiti ditawarkan ($Q_d = Q_s$).
- Berlaku pada satu harga tertentu yang dinamakan harga keseimbangan (P_e).
- Tiada lebih permintaan atau lebih penawaran.
- Harga cenderung kekal stabil selagi faktor-faktor lain tidak berubah (*ceteris paribus*).

Rajah Keseimbangan Pasaran

Kepentingan Keseimbangan Pasaran

- 1 Membolehkan sumber ekonomi diagihkan dengan cekap.
- 2 Memastikan harga yang adil kepada pengguna dan pengeluar.
- 3 Mengelakkan pembaziran dan kekurangan barang di pasaran.
- 4 Menunjukkan keadaan pasaran yang stabil dan sihat.

Contoh Situasi

Di pasaran beras, keseimbangan berlaku pada harga RM30 sekilogram dengan kuantiti 60 unit. Pada harga ini, kuantiti beras yang diminta oleh pengguna sama dengan kuantiti beras yang ditawarkan oleh pengeluar. Oleh itu, tiada lebih permintaan atau lebih penawaran, dan harga cenderung kekal stabil.

"Harga yang seimbang memberi manfaat kepada semua pihak."

Soalan Berfikir

Mengapakah keseimbangan pasaran penting dalam memastikan kestabilan ekonomi?

Pengiraan Kuantiti dan Harga Keseimbangan Pasaran

"Keseimbangan dicapai apabila permintaan dan penawaran bertemu."

Kaedah Pengiraan

Kuantiti dan harga keseimbangan pasaran boleh ditentukan dengan cara:

- 1 Menggunakan jadual permintaan dan penawaran.
- 2 Menyelesaikan persamaan matematik bagi fungsi permintaan dan penawaran.
- 3 Melukis keluk permintaan dan penawaran serta mengenal pasti titik persilangan.

Langkah-langkah Pengiraan

- 1 Tulis persamaan permintaan (D) dan penawaran (S).
- 2 Samakan persamaan D dan S (kerana pada titik keseimbangan, $Q_d = Q_s$).
- 3 Selesaikan persamaan untuk mendapatkan kuantiti keseimbangan (Q_e).
- 4 Gantikan nilai Q_e ke dalam mana-mana persamaan untuk mendapatkan harga keseimbangan (P_e).

Contoh 1: Pengiraan Menggunakan Jadual

Jadual di bawah menunjukkan permintaan dan penawaran bagi suatu barang.

Harga (RM)	Kuantiti Diminta (unit)	Kuantiti Ditawarkan (unit)
10	100	20
20	80	40
30	60	60
40	40	80
50	20	100

Penyelesaian

- Pada harga RM30, kuantiti diminta = kuantiti ditawarkan (60 unit).
- Maka, harga keseimbangan (P_e) = RM30
- Kuantiti keseimbangan (Q_e) = 60 unit

Intipati Penting

- 1 Titik keseimbangan dicapai apabila $Q_d = Q_s$.
- 2 Harga dan kuantiti keseimbangan adalah unik bagi suatu pasaran (dalam keadaan *ceteris paribus*).
- 3 Boleh dikira menggunakan jadual, persamaan atau graf.
- 4 Keputusan pengiraan hendaklah diperiksa semula dengan substitusi.

Contoh 2: Pengiraan Menggunakan Persamaan

Diberi fungsi permintaan dan penawaran berikut:

$$Q_d = 100 - 2P$$

$$Q_s = 20 + 3P$$

Q = kuantiti (unit)

P = harga (RM)

Penyelesaian

Langkah 1 Samakan Q_d dan Q_s .

$$100 - 2P = 20 + 3P$$

Langkah 2 Selesaikan untuk P .

$$100 - 20 = 3P + 2P$$

$$80 = 5P$$

$$P = \frac{80}{5}$$

$$P = 16$$

Langkah 3 Gantikan nilai P ke dalam mana-mana persamaan untuk mendapatkan Q .

$$Q_s = 20 + 3(16)$$

$$= 20 + 48$$

$$= 68$$

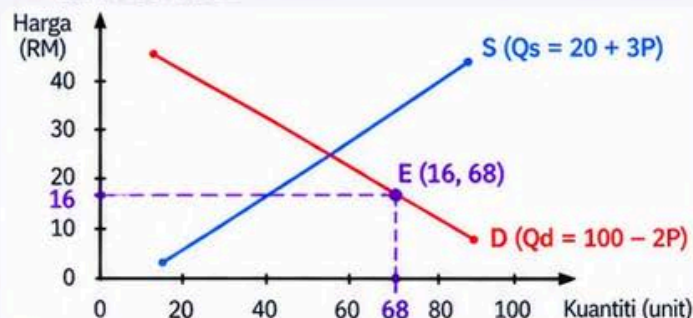
Harga keseimbangan (P_e) = RM16

Kuantiti keseimbangan (Q_e) = 68 unit

Contoh 3: Lakaran Graf

Keluk permintaan dan penawaran berdasarkan persamaan dalam Contoh 2.

Latihan Formatif

- 1 Diberi $Q_d = 120 - 4P$ dan $Q_s = 20 + 2P$. Hitung harga dan kuantiti keseimbangan pasaran.
- 2 Lengkapkan jadual berikut dan tentukan harga serta kuantiti keseimbangan.

Harga (RM)	10	20	30	40	50
Kuantiti Diminta (unit)	100	80	60	40	20
Kuantiti Ditawarkan (unit)	20	40	60	80	100

- 3 Lukis graf keluk permintaan dan penawaran bagi soalan (2). Nyatakan titik keseimbangan pasaran.

Lakaran Keluk Keseimbangan Pasaran

"Sata lakaran graf mampu menceritakan bagaimana harga dan kuantiti bertemu dalam keseimbangan."

Maksud Lakaran Keluk Keseimbangan Pasaran

Lakaran keluk keseimbangan pasaran ialah gambaran graf yang menunjukkan pertemuan antara keluk permintaan (D) dan keluk penawaran (S) pada satu titik yang dinamakan titik keseimbangan (E), iaitu pada harga keseimbangan (P_e) dan kuantiti keseimbangan (Q_e).

Intipati Penting

- 1 Keluk permintaan (D) mempunyai kecerunan negatif (comot menurun ke kanan).
- 2 Keluk penawaran (S) mempunyai kecerunan positif (comot menaik ke kanan).
- 3 Titik keseimbangan (E) ialah titik persilangan antara keluk D dan S.
- 4 Pada titik E, harga dan kuantiti berada dalam keadaan stabil (P_e dan Q_e).

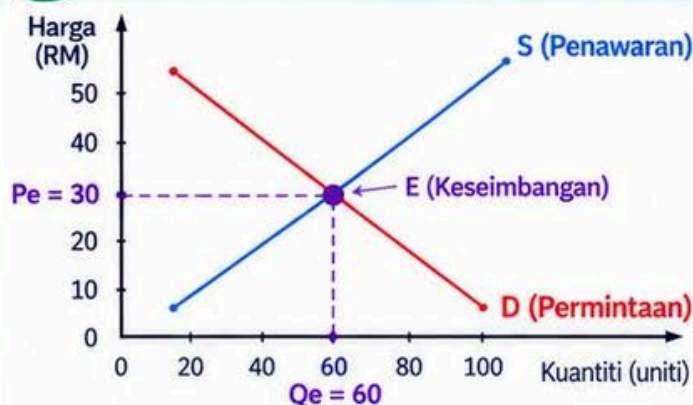

Langkah-langkah Lakaran Graf

- 1 Lukis paksi mendatar (kuantiti, Q) dan paksi menegak (harga, P).
- 2 Lukis keluk permintaan (D) menurun ke kanan.
- 3 Lukis keluk penawaran (S) menaik ke kanan.
- 4 Tandakan titik persilangan keluk D dan S sebagai titik keseimbangan (E).
- 5 Lukis garisan putus-putus dari titik E ke paksi harga dan paksi kuantiti.
- 6 Tulis nilai harga keseimbangan (P_e) dan kuantiti keseimbangan (Q_e).

Contoh Lakaran Graf Keseimbangan Pasaran

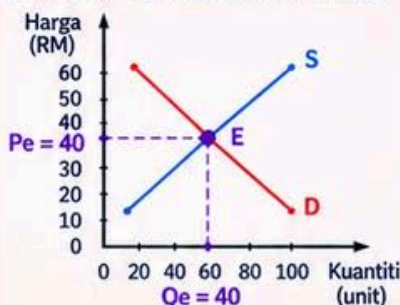
Pada rajah di atas:

- Harga keseimbangan (P_e) = RM30
- Kuantiti keseimbangan (Q_e) = 60 unit
- Pada harga ini, kuantiti yang diminta = kuantiti yang ditawarkan ($Q_d = Q_s$).

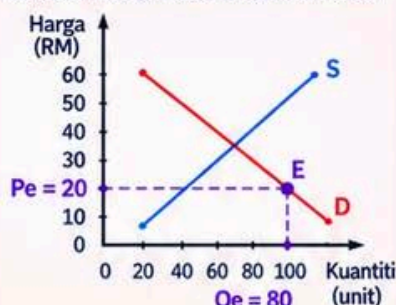

Variasi Lakaran Graf

(a) Keseimbangan pada harga lebih tinggi

(b) Keseimbangan pada harga lebih rendah

Latihan Formatif

- 1 Lukis graf keluk permintaan dan penawaran bagi situasi berikut dan tandakan titik kesesimbangannya.
a) P_e = RM25, Q_e = 50 unit
b) P_e = RM40, Q_e = 80 unit
- 2 Jelaskan apa yang berlaku jika keluk penawaran beralih ke kanan. Lakarkan graf dan nyatakan harga dan kuantiti keseimbangan yang baharu.
- 3 Berikan satu contoh situasi sebenar dalam pasaran yang menunjukkan keseimbangan harga dan kuantiti. Lakarkan graf bagi situasi tersebut.

Soalan Berfikir

Mengapakah bentuk dan kecerunan keluk permintaan serta penawaran sangat penting untuk menunjukkan keseimbangan pasaran dengan tepat?

"Graf bukan sekadar lukisan, tetapi alat penting untuk memahami realiti ekonomi."

Ketidakseimbangan Pasaran

TELUR
SEGAR
RM12.00
SEPAPAN

"Apabila harga tidak seimbang, pasaran memberi isyarat untuk kembali ke titik keseimbangan."

Maksud Ketidakseimbangan Pasaran

Ketidakseimbangan pasaran berlaku apabila harga pasaran berada pada paras selain daripada harga keseimbangan, menyebabkan kuantiti yang diminta tidak sama dengan kuantiti yang ditawarkan. Keadaan ini menghasilkan lebih permintaan atau lebih penawaran.

Intipati Penting

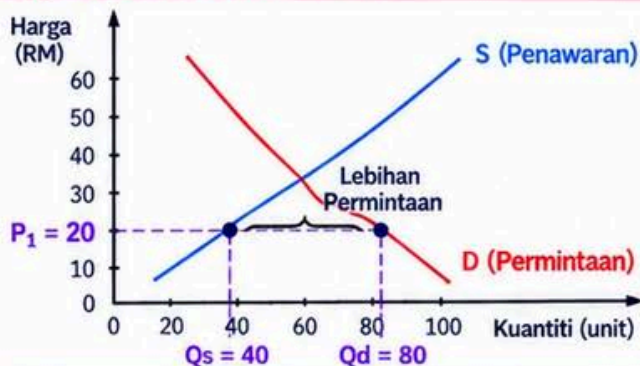
- 1 Ketidakseimbangan pasaran berlaku apabila harga pasaran $\neq$ harga keseimbangan.
- 2 Terdapat dua keadaan ketidakseimbangan pasaran, iaitu lebih permintaan dan lebih penawaran.
- 3 Pasaran mempunyai mekanisme sendiri untuk kembali ke titik keseimbangan.
- 4 Perubahan harga akan berlaku sehingga mencapai harga keseimbangan.

Lebih Permintaan (Kekurangan Penawaran)

- Berlaku apabila harga pasaran lebih rendah daripada harga keseimbangan ($P < P_e$).
- Kuantiti diminta lebih besar daripada kuantiti ditawarkan ($Q_d > Q_s$).
- Wujud tekanan untuk menaikkan harga.
- Harga akan terus meningkat sehingga mencapai harga keseimbangan.

Rajah: Lebih Permintaan

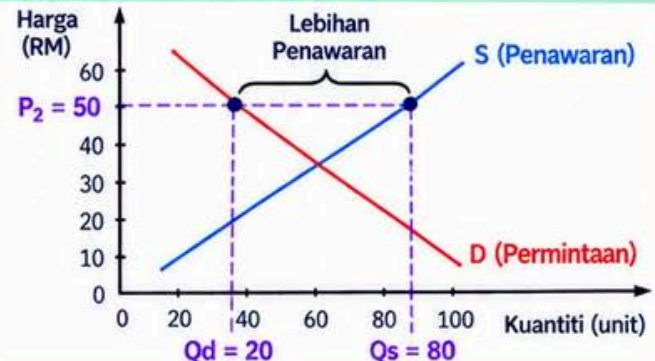
Pada harga RM20, kuantiti diminta (80 unit) melebihi kuantiti ditawarkan (40 unit). Terdapat lebih permintaan sebanyak 40 unit.

Lebih Penawaran (Kekurangan Permintaan)

- Berlaku apabila harga pasaran lebih tinggi daripada harga keseimbangan ($P > P_e$).
- Kuantiti ditawarkan lebih besar daripada kuantiti diminta ($Q_s > Q_d$).
- Wujud tekanan untuk menurunkan harga.
- Harga akan terus menurun sehingga mencapai harga keseimbangan.

Rajah: Lebih Penawaran

Pada harga RM50, kuantiti ditawarkan (80 unit) melebihi kuantiti diminta (20 unit). Terdapat lebih penawaran sebanyak 60 unit.

Mekanisme Pasaran Kembali ke Keseimbangan

- 1 Lebih permintaan menyebabkan harga meningkat.
- 2 Lebih penawaran menyebabkan harga menurun.
- 3 Perubahan harga berlaku secara berterusan sehingga kuantiti diminta sama dengan kuantiti ditawarkan.
- 4 Pasaran akhirnya kembali ke harga dan kuantiti keseimbangan.

Latihan Formatif

- 1 Berikan maksud lebih permintaan dan lebih penawaran.
- 2 Jika pada satu harga, kuantiti diminta ialah 120 unit dan kuantiti ditawarkan ialah 60 unit, apakah keadaan pasaran? Berikan sebab.
- 3 Apakah yang akan berlaku kepada harga jika terdapat lebih penawaran?

Soalan Berfikir

Mengapakah harga dalam pasaran jarang kekal pada paras yang tidak seimbang? Apakah faktor yang mendorong pasaran kembali ke titik keseimbangan?

"Pasaran sentiasa bergerak untuk mencari keseimbangan."

Konsep Harga Maksimum dan Harga Minimum

Menjelaskan peranan kerajaan dalam penentuan tingkat harga.

"Campur tangan kerajaan dalam pasaran bertujuan melindungi kepentingan rakyat dan memastikan pasaran yang lebih adil serta stabil."

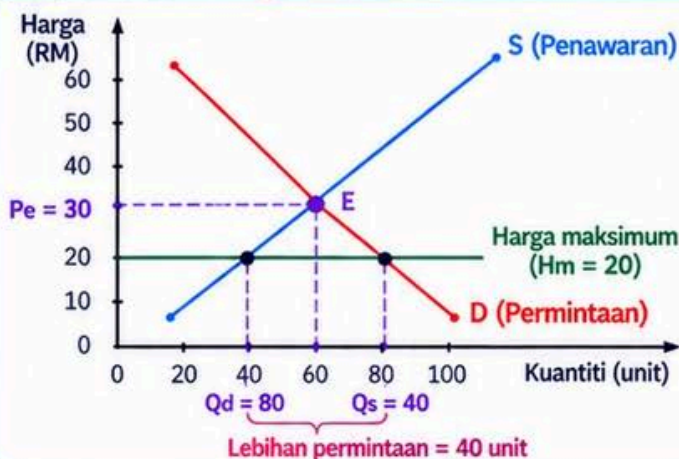
Maksud Harga Maksimum

Harga maksimum ialah harga tertinggi yang dibenarkan oleh kerajaan untuk suatu barang atau perkhidmatan. Ia ditetapkan pada paras yang lebih rendah daripada harga keseimbangan pasaran.

Tujuan penetapan harga maksimum

- Melindungi pengguna daripada kenaikan harga yang terlalu tinggi.
- Memastikan barangan keperluan asas mampu dibeli oleh semua golongan.
- Mengawal harga semasa keadaan kecemasan seperti bencana atau krisis.

Rajah 2.4.1: Harga Maksimum

Pada harga maksimum RM20, kuantiti diminta (80 unit) lebih besar daripada kuantiti ditawarkan (40 unit). Keadaan ini menyebabkan lebih permintaan sebanyak 40 unit.

Intipati Penting

- 1 Harga maksimum ditetapkan di bawah harga keseimbangan dan menyebabkan lebih permintaan.
- 2 Harga minimum ditetapkan di atas harga keseimbangan dan menyebabkan lebih penawaran.
- 3 Penetapan harga maksimum lebih memanfaatkan pengguna.
- 4 Penetapan harga minimum lebih memanfaatkan pengeluar.

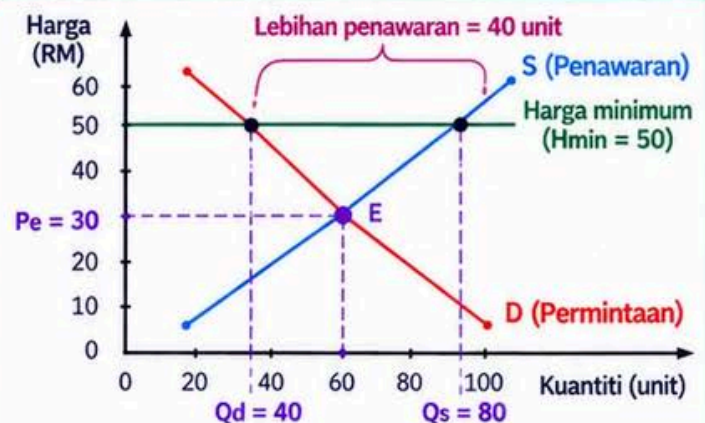
Maksud Harga Minimum

Harga minimum ialah harga terendah yang dibenarkan oleh kerajaan untuk suatu barang atau perkhidmatan. Ia ditetapkan pada paras yang lebih tinggi daripada harga keseimbangan pasaran.

Tujuan penetapan harga minimum

- Melindungi pengeluar daripada harga yang terlalu rendah.
- Memastikan pendapatan minimum kepada pengeluar (contoh: petani).
- Mengekalkan kestabilan pengeluaran dalam pasaran.

Rajah 2.4.2: Harga Minimum

Pada harga minimum RM50, kuantiti ditawarkan (80 unit) lebih besar daripada kuantiti diminta (40 unit). Keadaan ini menyebabkan lebih penawaran sebanyak 40 unit.

Contoh Situasi

Harga maksimum

Kerajaan menetapkan harga maksimum beras bagi memastikan semua rakyat dapat membeli beras pada harga yang berpatutan.

Harga minimum

Kerajaan menetapkan harga minimum kelapa sawit bagi melindungi pendapatan pekebun daripada kejatuhan harga pasaran dunia.

Soalan Berfikir

Apakah kesan penetapan harga maksimum terhadap pengeluar? Bagaimana kerajaan boleh mengurangkan lebih permintaan yang berlaku?

"Harga yang adil, masyarakat yang sejahtera."

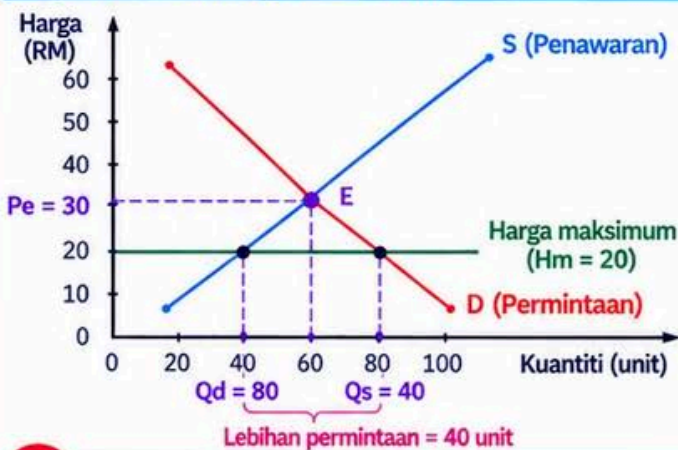
Kebaikan dan Keburukan Penetapan Harga Maksimum dan Harga Minimum

"Campur tangan kerajaan dalam pasaran bertajaan melindungi rakyat dan memastikan kestabilan ekonomi negara."

A Harga Maksimum (Price Ceiling)

Harga maksimum ialah harga tertinggi yang ditetapkan oleh kerajaan dan lebih rendah daripada harga keseimbangan pasaran. Tujuannya adalah untuk melindungi pengguna daripada kenaikan harga yang terlalu tinggi.

Rajah: Kesan Harga Maksimum

Kebaikan Harga Maksimum

- 1 Melindungi pengguna daripada harga yang terlalu tinggi.
- 2 Memastikan barangan keperluan asas mampu dibeli oleh semua golongan.
- 3 Mengawal harga semasa kecemasan seperti bencana atau krisis.

Keburukan Harga Maksimum

- 1 Menyebabkan lebih permintaan (kekurangan penawaran).
- 2 Pengeluar mungkin mengurangkan pengeluaran kerana keuntungan berkurang.
- 3 Berlaku pasaran gelap dengan harga lebih tinggi.
- 4 Kualiti barang dan perkhidmatan mungkin merosot.

Contoh Harga Maksimum

Harga maksimum beras ditetapkan oleh kerajaan supaya rakyat dapat membeli beras pada harga yang berpatutan.

Harga maksimum ubat tertentu ditetapkan bagi memastikan pesakit mendapat rawatan pada harga yang mampu dibayar.

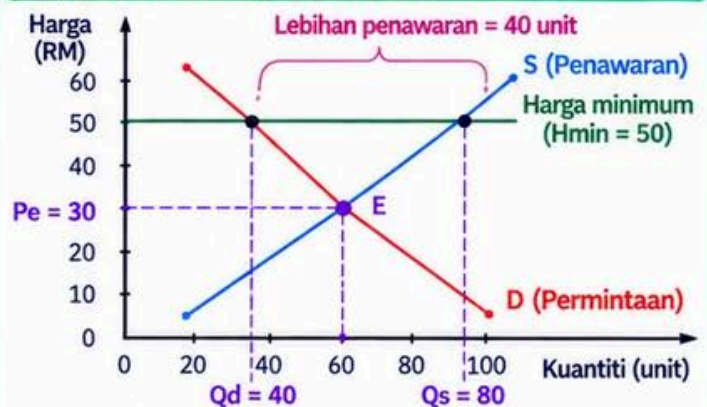
Rumusan

- Harga maksimum melindungi pengguna, manakala harga minimum melindungi pengeluar.
- Kedua-duanya boleh menyebabkan ketidakseimbangan pasaran (lebih permintaan atau lebih penawaran).
- Kerajaan perlu menilai kesan penetapan harga ini agar matlamat perlindungan rakyat tercapai tanpa menjejaskan kecekapan pasaran.

B Harga Minimum (Price Floor)

Harga minimum ialah harga terendah yang ditetapkan oleh kerajaan dan lebih tinggi daripada harga keseimbangan pasaran. Tujuannya adalah untuk melindungi pengeluar daripada harga yang terlalu rendah.

Rajah: Kesan Harga Minimum

Kebaikan Harga Minimum

- 1 Melindungi pengeluar daripada harga yang terlalu rendah.
- 2 Memastikan pendapatan minimum kepada pengeluar (contoh: petani).
- 3 Mengekalkan kestabilan pengeluaran dalam pasaran.

Keburukan Harga Minimum

- 1 Menyebabkan lebih penawaran.
- 2 Pengguna terpaksa membeli pada harga yang lebih tinggi.
- 3 Berlaku pembaziran sumber kerana barang tidak terjual.
- 4 Mengurangkan kecekapan pasaran.

Contoh Harga Minimum

Harga minimum kelapa sawit ditetapkan bagi melindungi pendapatan pekebun kecil.

Harga minimum susu ditetapkan bagi penternak lembu mendapat pendapatan yang stabil.

Soalan Berfikir

- 1 Pada pendapat anda, dalam situasi apakah penetapan harga maksimum atau harga minimum sesuai dilaksanakan?
- 2 Adakah penetapan harga oleh kerajaan sentiasa memberi kesan positif kepada masyarakat? Berikan pandangan anda.

RUJUKAN

Rujukan Utama

1. Heng, S. N., & Md. Zyadi, M. T. (2023). *Ekonomi (Mikroekonomi)*. Sasbadi Sdn. Bhd. (ISBN 978-983-77-3537-8)

Rujukan Tambahan

2. Lim, F. (2023). *Mikroekonomi*. Penerbit Ilmu Bakti Sdn. Bhd. (ISBN 978-629-756-961-1)
3. Yip, S. L. (2023). *Skor A dalam STPM Mikroekonomi*. Penerbit Ilmu Bakti Sdn. Bhd. (ISBN 978-629-473-077-9)

Diterbitkan oleh :
Kolej Komuniti Kulim
Jalan Kota Kenari 2
09000 Kulim
Kedah Darul Aman
Tel : 04-490 0412 Faks: 04-490 0385
Emel : info@kkkulim.edu.my
Fb : Kolej Komuniti Kulim (Official)
Laman Web : <https://kkkulim.mypolycc.edu.my/>